

LOVEC 1985 2

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXVIII, št. 2
februar–svečan 1985

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gašperšič, Ivan Nečemar, Mitja Rebec,
Konrad Saidl in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončika Lorenci

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 200 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto ŠRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih družin
po članu lovske družine Lovski zvezi Slove-
nije, v katerem je vračunana tudi na-
ročnina za glasilo Lovec za leto 1985, je
1242 din (od tega za glasilo Lovec 800 din).

Za druge naročnike

je letna naročnina 1000 din
za inozemstvo 2100 din
izvod revije stane 65 din

Naročnino je treba plačati vnaprej na žiro
račun Lovske zveze Slovenije

Vse gradivo za objavo pošiljajte
Uredništvu glasila LOVEC,
Župancičeva 9 – p. p. 505,
61001 Ljubljana.
Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 175 din, od 15 do 25 besed
290 din, od 25 do 30 besed 440 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 15 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župancičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

Heinz Meynhardt	34	Prirastek pri divjih prašičih
J. Brglez	37	Zajedavci velikega kljunača ali sloke
M. Arvonny	39	Medvedi – prijatelji ali sovražniki človeka?
Boris Leskovic	42	Razlike med poljskim in planinskim zajcem
Felicijan	45	Divji lovec
Anton Razpet	49	Dogodek
Po lovskem svetu:	50	Divjad v Britanski Kolumbiji
	50	Steklina v evropskem prostoru
Lovska organizacija:	52	LGO – enotna zveza lovskih družin – R. Žugelj
Jubilanti:	52	Stanko Colarič – sedemdesetletnik – J. Z.
	53	Jože Jurečič – petinsedemdesetletnik
	53	Ludvik Ferjančič – sedemdesetletnik – F. R.
Lovski oprtnik:	55	230 let lovske zakonodaje – S. Lapuh
	55	Skakalec v višino – F. Avčin
	56	Na divjega prašiča – R. Ogris
V spomin:	57	Jože Prodnik-Grega
	57	Milan Kompare
	57	Franc Štiblar
Lovska kinologija:	59	VIII. mednarodno tekmovanje krvosledcev – četverboj dežel na Pokljuki – J. Vester
	60	Prva prireditev lovske kinologije na Gorenjskem – J. H.
	61	Plan kinoloških prireditev za leto 1985

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Racman je od septembra do konca junija odet v lepo pisano perje, po čemer se izrazito loči od bolj enotno rjavkasto obarvane race. Poleti, nekako od sredine junija in v juliju, pa se racman goli oziroma zamenja zimsko perje s poletnim. Tedaj postane po barvi povsem podoben raci. Kadar je pokrit s takšnim perjem, ga od race ločimo le po tem, da ima enotno obarvan olivno zelen kljun, malo temnejšo glavo in drobno grahasto perje ob bokih. Raca ima kljun vedno neenotno marogasto obarvan, na bokih pa progasto perje. Raca, ki v zgodnjem poletnem času še skrbi za potomstvo, menja zimsko perje v poletno nekoliko pozneje kot racman (julija in v začetku avgusta). Pri menjavi zimskega perja v poletno menjata tako samec kot samica tudi letalna peresa na perutih, zato nekaj časa ne moreta letati. V tem kritičnem času se divje race skrivajo v močvirnem rastlinju in v gosti podrasti. Menjava perja pomeni za race čas, ko se morajo še posebej dobro skriti pred plenilci.

Foto Borut Rovšček, Diana

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA:

Portret srne v zimski dlaki

Foto Janez Konečnik, Diana

Prirastek pri divjih prašičih

Heinz Meynhardt

O prirastku pri divjih prašičih poznamo pravzaprav le vrsto predpostavk. Avtor tega članka pa objavlja natančnejše ugotovitve na osnovi svojega desetletnega raziskovalnega dela.

Pravilo: čim starejša je svinja, tem višji je prirastek!

Nemška demokratična republika (NDR) je ena izmed redkih držav, v katerih »boj« z divjimi prašiči uspešno poteka v skladu z ugotovitvami sodobne lovske znanosti. Hkrati pa je ta država v Evropi najbogatejša s to vrsto divjadi. Danes le še malo lovcev dvomi v pravilnost in nujnost izbirnega odstrela po bioloških zakonitostih starostnega sestava in spolne strukture divjih prašičev.

Naraščanje številčnosti divjih prašičev je tesno povezano tudi s preobrazbo kmetijske proizvodnje, oziroma, če povemo drugače: s prehodom na veliko-površinsko obdelovanje in z naraščanjem deleža koruze v tej proizvodnji (zlasti od leta 1960 naprej) se je začelo tudi prostorsko in številčno širjenje divjih prašičev. Leta 1963 so v NDR odstrelili 20 600 divjih prašičev, leta 1973 pa že 54 130. Leta 1981 so dosegli vrh s 128 000 ustreljenimi prašiči. Zadnja leta se je odstrel ustalil na okrog 100 000 živali na leto, kar pomeni, da lovstvo zdaj obvladuje do danes skoraj eksplozivno naraščanje številčnosti. To pa nikakor ne bi bilo mogoče brez raziskovalnega dela, v katerem so proučevali tudi življenjske značilnosti divjega prašiča v zanj vse ugodnejših življenjskih razmerah.

Za tako delo je bila idealna osnova tudi moj socialni odnos do popolne in v prosti naravi živeče populacije divjih prašičev. Dvanajst let so potekale natančne analize reprodukcije (razmnoževanja), izgub in seveda dejanskega prirastka divjih prašičev. Ugotovitve teh analiz naj bi uporabili predvsem v okviru nalog za uravnoteženje interesov med kmetijstvom, gozdarstvom in lovstvom.

V tistih populacijah divjih prašičev, v katerih je ustrezno število srednje starih svinj in merjascev, lahko pričakujemo višji in kakovosten prirastek (v nasprotju z »mladeniški« populacijami, v katerih prevladujejo mlade živali)

Foto Elo Mihevc, Diana

Idealni in koristni prirastek

Če gledamo z lovskogospodarskega vidika, moramo razlikovati *idealni* in *gospodarski prirastek*. Za idealni prirastek štejemo število zarodkov v maternici svinje od začetka embrionalnega razvoja. To število se po Briedermannu do poganja – zaradi odmiranja zarodkov – zmanjša največ za 5 %. Za lovstvo pa je nedvomno bolj zanimivo poznavanje gospodarskega oziroma koristnega prirastka. Če od števila zarodkov odštejemo vse naravne izgube med skotitvijo in po njej, dobimo tako imenovani koristni prirastek, ki ga lahko izračunamo tudi iz spomladanske številčnosti.

Kateri dejavniki vplivajo na letni prirastek divjih prašičev?

Najbolj pomemben je prav gotovo starostni sestav populacije. Populacije z ustreznim številom srednje starih svinj in merjascev so nedvomno sposobne dati višji in bolj kakovostni prirastek kot mladeniške populacije, v katerih

prevladujejo mlade živali. Podobno razmerje, torej odvisno od starostnega sestava, ugotavljajo tudi pri škodah.

Najenostavnejša enačba za »izračun« zdravega in visokega prirastka pa se glasi takole: srednje stara populacija divjih prašičev = visok prirastek = zdrav (za ohranitev vrste dragocen) prirastek = nižja škoda. Iz te enačbe vidimo, da biološko in lovsko želeno strukturo divjih prašičev najhitreje dosežemo z močnim odstrelom mladičev (ozimcev). Na srečo pri tem spolna struktura ni tako zelo pomembna in se z največjo verjetnostjo tudi približuje naravnemu spolnemu razmerju 1 : 1.

Že poseganje med lanščake in starejše živali pa zahteva povsem drugačno razmerje. Ker se skoraj polovica vseh svinj-lanščakinj začne razmnoževati (pariti) že v zgodnji starosti (ozimke), to je pri sedmih do osmih mesecih, se je pokazalo, da so pri odstrelu lanščakov vse preveč zastopani merjaški. To pa ima celo vrsto negativnih posledic.

1. V takšni populaciji zato primanjkuje srednje stari in tako tudi zreli merjasci.

2. Zaradi sočasne paritvene pripravljenosti (spolnega žara) v tropih (v nekaj dnevih morajo biti oplojene vse svinje) se zaradi pomanjkanja srednje starih in starih merjascev vključujejo v paritev v lastnem tropu tudi merjaščki-ozimci. Ker pa pri paritvi (bukanju) živali tudi shušajo, ima to trajnejše posledice za nadaljnji telesni razvoj merjaščkov in verjetno tudi za rast čekanov.

3. Zaradi možnega parjenja v sorodstvu lahko pride do degeneracijskih pojavov.

Vpliv vremenskih in prehrabnih razmer

Naslednji dejavnik, ki je za prirastek prav tako pomemben, so vremenske razmere v času poleganja in v prvih tednih življenja mladičev. Suh mrz pa tudi sneg večina ozimcev preživi brez posledic. Vlaga pa lahko prirastek drastično zdesetka. To se je zgodilo v populaciji, ki sem jo proučeval, leta

1982, ko je zaradi vremenskih vplivov propadlo kar 70 % prirastka.

Povsem napačna pa je trditev, ki jo še vedno marsikje zagovarjajo, da so za višino prirastka zelo pomembne prehranske razmere (gozdni obrod) in da je višina prirastka neposredno odvisna od njih. Res je, da se pri ugodnejših prehranskih razmerah v spomladanskem in poletnem času ozimci telesno hitreje razvijajo in se zato povečajo tudi njihove možnosti za večjo udeležbo v razmnoževanju v prihodnjem letu. Vendar pa to ni nikakršna prednost. Pri skupini, ki sem jo opazoval, pa tudi pri drugih populacijah sem ugotovil, da so izgube ob kotitvah pri ozimkah oziroma lanščakinjah, težkih od 30 do 35 kg, zaradi še nerazvitih in preozkih medeničnih kosti znašale do 12 %. Zato moramo to pravzaprav šteti med negativne biološke in ekonomske posledice.

Ozimke imajo v maternici povprečno po štiri zarodke. Vse veterinarske preiskave poginulih ozimk so potrdile, da so zarodki normalno razviti, ozimke pa so bile vse po vrsti telesno nerazvite.

Zato znova poudarjam, da v vseh dvanajstih letih proučevanja nisem ugotovil povezave med številom zarodkov in letnimi prehranskimi razmerami (gozdnim obrod), čeprav bi se po naraščanju številčnosti populacij divjih prašičev v NDR dalo sklepati prav na takšno povezavo.

Spremembe v kmetijstvu – glavni vzrok za naraščanje številčnosti divjih prašičev

Glavni vzrok za naraščanje številčnosti so prav gotovo spremembe v kmetijstvu, kot smo že omenili, saj je zaradi obsežnih monokultur koruze in drugih žit kar več mesecev v letu nemogoče loviti. Ker nismo vedeli, kakšen je stvarni prirastek, je bil odstrel ozimcev preskromen; zato je precej naraščalo tudi število svinj (ženskega spola), obenem pa je zaradi dobrih prehranskih razmer precej narasel delež spolno zrelih in oplojenih ozimk.

Pri tako intenzivnem kmetijstvu, kakršno je v NDR in v ZRN, za divje prašiče ni prehransko revnih let, na kar

Foto Janez Papež, Diana

nedvomno vpliva naraščajoči delež koruze.

Danes v NDR uporabljamo za preprečevanje škode, ki jo delajo divji prašiči, celo vrsto dopolnilnih in učinkovitih preprečevalnih ukrepov. Tako je npr. v kmetijstvu obvezno, da pred mlečnostjo na površinah, zasajenih s koruso, z žetvijo napravijo presledke, ki omogočajo lov, ali da na prehodih med gozdom in površinami s koruso sejejo nižje kulture, prav tako zato, da olajšajo lov.

Odstrel ozimcev mora zajemati najmanj 75 % letnega prirastka, lanščakov pa 15 %. To pomeni, da je treba odstrel ozimcev opraviti zelo intenzivno, in to že od poletja naprej. Tam, kjer ozimcev ne začnejo odstreljevati pravočasno – takrat, ko tehtajo od 7 do 8 kg – potrebnega deleža ozimcev v odstrelu, kar je temeljnega pomena za ustrezno starostno sestavo populacije, zagotovo ne bodo dosegli.

Da je število mladičev v leglu odvisno od starostnega sestava svinj v populaciji, je potrjeno tudi statistično, kot kaže preglednica.

PREGLEDNICA

starost svinj	število mladičev
6-letne	8,0
5-letne	7,4
4-letne	7,5
3-letne	7,25
2-letne	7,1
lanščakinje	6,4
ozimke	3,2

Dvakratno poganje v istem letu?

Literatura, zlasti starejša, pogosto omenja dvakratno poganje v enem letu oziroma govori o pojavu, da svinja vodi v enem letu mladiče iz dveh različnih legel. Ta pojav pripisujejo ugodnemu gozdnemu obrodu. Moje dvanajstletno proučevanje divjih prašičev, poleg tega pa tudi desetletno delo v inštitutu Eberswalde, v katerem sem pregledal več kot 900 maternic uplenjenih svinj, teh navedb ni potrdilo. Svinja v nobenem primeru ne poleže dvakrat v enem letu in nikoli ne vodi hkrati mladičev iz obeh legel. Pri takih primerih, če so jih zares opazili, gre zagotovo za posvojene mladiče, ki so izgubili mater.

Ker ozimci sesajo do nekako štirih mesecev in ker jih svinja še kasneje intenzivno vodi, je tudi biološko malo verjetno, da bi svinja avgusta oziroma

Če so pri odstrelu lanščakov preveč zastopani merjaški, ima to kasneje celo vrsto negativnih posledic

Foto J. Papež

septembra ponovno plegla. Tak pojav je nenaraven in je mogoč le v oborah, v prosti naravi pa z vidika prirastka nima nikakršnega vpliva. Dvakratno poganje v enem letu pa ni nikakršna izjema, če svinja mladiče izgubi prve dni ali tedne po skotitvi. V takem primeru se kmalu potem buka; ta pojav lahko primerjamo s ponovno gnezditvijo pri tistih pticah, ki jim je prvo gnezdo propadlo. To je povsem naraven pojav in je nujen zaradi ohranitve vrste.

In kaj ugotovimo iz vsega tega z vidika lovstva oziroma praktične uporabnosti? Zdaj zatrdno vemo, da je prirastek pri prašičih izrazito odvisen od starostnega sestava populacije in od vremenskih razmer. Da bi tako imenovani koristni prirastek kar najbolj spoznali oziroma ugotovili, kolikšen je, sem poskušal spremljati in čimbolj natančno ugotoviti vzroke za vse naravne izgube ozimcev od rojstva naprej in v različnih časovnih obdobjih.

Izgube so največje v prvih tednih življenja

Izgube so največje – kar 21,8 % – v prvem mesecu življenja. Če gledamo na splošno, moramo izhajati iz dejstva, da povprečno 40 % ozimcev obeh spolov ne preživi prvih osmih mesecev. Glavni razlog za to je telesna podhladitev. Kljub temu pa divji prašiči sodijo med lovsko najproduktivnejše (najbolj

plodne) vrste divjadi; ob razmeroma skromni spomladanski številčnosti so mogoči visoki odstrel. Pri povprečno 5,23 ozimcih v leglu in pri 38 % izgubah, kar sem ugotovil pri svojem dvanajstletnem delu, lahko pri načrtovanju odstrela računamo s 140 do 200 % letnim prirastkom od spomladanske številčnosti.

Da pri opredeljevanju pojma spomladanske številčnosti ne bi prihajalo do neusklajenosti, uporabljamo kot časovni prehod v višji starostni razred 31. marec. Zato v spomladanski številčnosti navajamo skupaj svinje in merjasce, ne upoštevamo pa do takrat že poleženih ozimcev. Ker danes že poznamo najpomembnejše elemente za izračunavanje prirastka, kot sta višina prirastka in umrljivost (mortaliteta) mladičev, lahko po matematično-statistični poti (Briedermann, 1982) že iz podatkov o odstrelu povratno izračunamo tudi dejansko spomladansko številčnost. Če imamo nekaj let uravnotežen odstrel, je tak povraten izračun dokaj zanesljiv. Za populacije, pri katerih starostni sestav močno odstopa od naravnega (prenizek delež srednje starih živali obeh spolov), pa je tudi tak izračun precej nezanesljiv.

Briedermann, ki je za izračun najugodnejšega sestava populacije uporabil več načinov, je postavil tudi naslednjo trditev:

Visok delež ozimk v odstrelu ni pomemben le za nadaljnjo kakovostno gojitev in za pot do močnih trofejev, pač pa tudi z vidika dohodka od prodaje mesa uplenjenih divjih prašičev. Temu najpomembnejšemu pogoju se moramo podrediti, saj le tako dosežemo optimalno izkoriščanje populacij divjih prašičev in pravilno načrtovanje odstrela.

Zato moramo v odstrel zajeti 75 % ozimcev obeh spolov, 15 % lanščakov obeh spolov, okrog 5 % prestarelih svinj in okrog 5 % zrelih merjascev.

Tolikšen delež ozimcev v odstrelu je minimalni cilj, ki ga moramo dosegati, po možnosti pa tudi presehati, zlasti v letih z visokim naravnim prirastkom. To do neke mere velja tudi za lanščake! Odstreli divjih prašičev v NDR in kakovost čekanov merjascev na razstavah so najzgovornejši dokaz za to, da je takšna gojitev biološko in gospodarsko pravilna.

Po reviji Wild und Hund 18/84 – priredil in prevedel Blaž Krže

Zajedavci velikega kljunača ali sloke

J. Brglez

V red pobežnikov, *Charadriiformes*, sodijo tudi sloke ali kljunači. Ti imajo glede na način življenja in prehranjevanja mnogo skupnih lastnosti s kozico, čoketo in pukležem, zato ni čudno, da jih lovci povezujejo v posebno skupino, kar pa nima nobene biološko-sistematske (taksonomske) podlage. Veliki kljunač je prebivalec mešanih in listnatih gozdov ter je izrazit mračnjak. Med preletom se najraje zadržuje na vlažnih ali delno zamočvirjenih območjih, kjer si išče hrano. Pred sovražniki ga varuje perje, ki se po barvi presenetljivo ujema z odpadlim listjem. Oba spola jeseni in spomladi skupaj potujeta po selitvenih poteh.

Kljunač išče s svojim dolgim in občutljivim kljunom, ki ga zabada v mehka in vlažna tla ali pa z njim brska med vlažnim listjem, deževnike, žuželke ter njihove ličinke. Zato to ptico najpogosteje najdemo na območjih, ki so deloma zamočvirjena, ali v gozdovih z go-

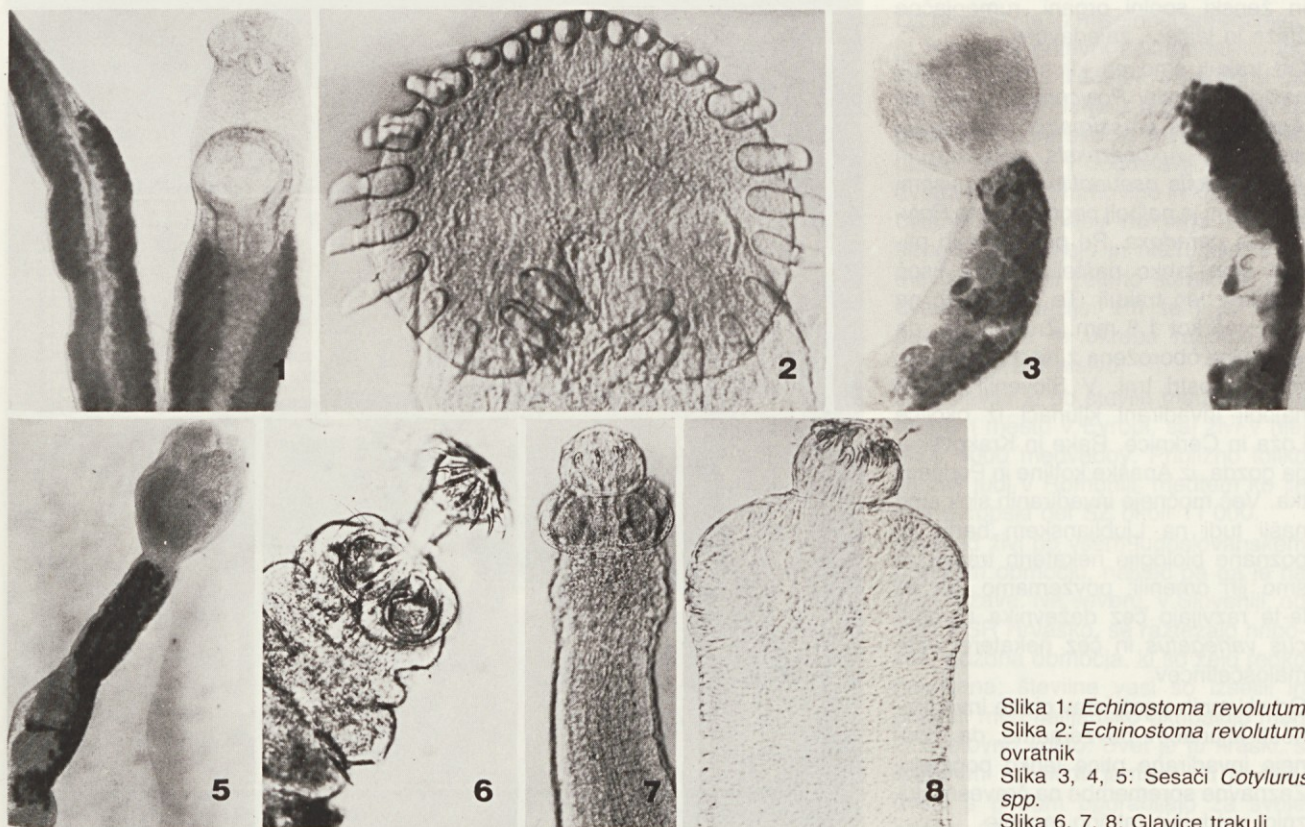
stim grmovjem, kjer so tla mehka in vlažna. Kljunači redno gnezdijo v zahodni, severni in srednji Evropi in vzhodni Aziji, od Azorov do Irske in od Pirenejev do vzhodne Sibirije. Glavna prezimovališča kljunačev so v Afriki vse do Čadskega jezera, ki ga obdajajo velikanska močvirja. Vse ptice pa ne priletijo do tega območja in se ustavijo že na sredozemskih otokih in v deželah Mediterana. Zato ni redkost, da jih v zimskih mesecih najdemo tudi na naši Jadranski obali; na kljunače lahko naletimo v toplih in s hrano bogatih močvirjih v južni Hercegovini in Dalmaciji. Kljunači, ki prezimijo pri nas, se radi zadržujejo tudi v bližini toplih izvirov.

Širjenje zajedavcev pri kljunačih in sorodnih rodovih ptic povezujemo z njihovo prehrano in načinom življenja ter z možnostmi, da ti ptiči prenašajo zajedavce iz svojih gnezditvenih okolišev in iz prezimovališč. Pri naših raziskavah smo ugotovili, da so kljunači zelo

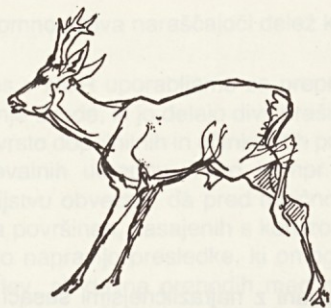
invadirani z najrazličnejšimi sesači ali metljaji in tudi s trakuljami. Pregledali smo večje število odstreljenih in poginulih kljunačev iz slovenskih lovišč in iz številnih lovišč iz drugih republik.

Menimo, da utegnejo lovce zanimati zajedavci, ki smo jih ugotovili pri pregledanih kljunačih, zato bomo prikazali te »obrazce« na način, ki morda lahko pritegne zanimanje bralcev. Gotovo je, da zajedavci skupaj z drugimi dejavniki uravnavajo številčnost in naseljenost kljunačev, ugotavljamo pa tudi, da pri kljunačih živijo tudi zajedavci, ki jih lahko najdemo pri nekaterih plovkokljunih in drugih pobežnikih.

Tako sesači ali metljaji kot tudi trakulje potrebujejo za svoj razvoj vmesne gostitelje. Za sesače vemo, da se ti zajedavci na stopnji ličinke razmnožujejo v polžih, pri trakuljah pa se v vmesnih gostiteljih iz vsakega jajčeca razvije ena sama ikrice. Ptice se invadirajo, ko požrejo vmesne gostitelje z razvitimi

Slika 1: *Echinostoma revolutum*
Slika 2: *Echinostoma revolutum*, ovratnik
Slika 3, 4, 5: Sesači *Cotylurus* spp.
Slika 6, 7, 8: Glavice trakulj

ličinkami zajedavcev, le pri sesačih poznamo možnost, da se nekatere repate cerkarije zavrtajo tudi skozi kožo ptičev v vodnem okolju.

Pri velikem kljunaču smo ugotovili naslednje vrste sesačev: *Echinostoma revolutum*, *Cotylurus cornutus*, *Cotylurus erraticus* in *Cotylurus platycephalus*.

Za prvega zajedavca je značilno, da meri do centimeter in ima ob ustnem prisesku razvit ovratnik ali adoralni disk. Po obodu tega ovratnika so nasajeni trni, trni pa so razviti tudi po povrhnjici. Zajedavci se čvrsto pritrdijo na črevesno sluznico in jo poškodujejo. Močno invadirani ptiči lahko celo poginejo.

Vse vrste kotilurusov (*Cotylurus spp.*) imajo telo razdeljeno na dva dela. V prvem delu sta razvita oba priseska, na zgornjem delu je telo odprto v obliki čaše. V spodnjem delu so razviti moški in ženski spolni organi, rumenjačne žleze in jajčeca zajedavcev.

Od trakulj smo pri kljunačih ugotovili naslednje vrste: *Polyercus paradoxa*, *Aploparaksis crassirostris*, *Aploparaksis filum*, *Aploparaksis parafilum* in *Aploparaksis pseudofilum*. Med vsemi trakuljami je najbolj pogosta vrsta *Polyercus paradoxa*. Pri posameznih ptičah smo lahko našli po več tisoč osebkov teh trakulj. Ta zajedavec ne meri več kot 1,8 mm. Značilno je, da je glavica oborožena z rilcem, na katerem so ostri trni. V Sloveniji so bili najbolj invadirani kljunači iz okolice Loža in Cerknice, Rake in Krakovskega gozda, iz Apaške kotline in Podčetrka. Več močnejše invadiranih slok smo našli tudi na Ljubljanskem barju. Iz poznane biologije nekaterih trakulj, ki smo jih omenili, povzemamo, da se le-te razvijajo čez deževnika *Lumbricus variegatus* in čez nekatere vrste maloščetincev.

Od sklepnih ugotovitev glede invadirnosti kljunačev povzemamo, da močnejše invadirane ptice lahko poginejo. Zaznavne spremembe na črevesni sluznici potrjujejo takšno mnenje.

Od kod so v SR Hrvaško prišli losi?

Presenečeni smo bili, ko smo v Lovačkem vijesniku 11/84 na strani 357 prebrali, da so se v nekem lovišču na Hrvaškem pojavili losi. Glavni in odgovorni urednik hrvaškega lovskega glasila Tihomir Kovačević piše o tem dogodku takole:

Nekaj neverjetnega se je 2. 11. 1984 pripetilo lovcem pri lovu v lovišču »Sloga« pri Vinkovcih, ki so lovili v revirju, imenovanem Topola. Približno ob 15.30 so lovci v tem lovišču opazili trop nepoznane jelenjadi. Takoj so vedeli, da ne gre za navadnega jelena (*Cervus elaphus* L.). Lovci so se odločili, da eno žival iz tropa odstrelijo, da bi proučili, za katero vrsto jelenov pravzaprav gre. Žival je ob 15.40 ustrelil Nedeljko Vlaketič, predsednik SLDO Vinkovci.

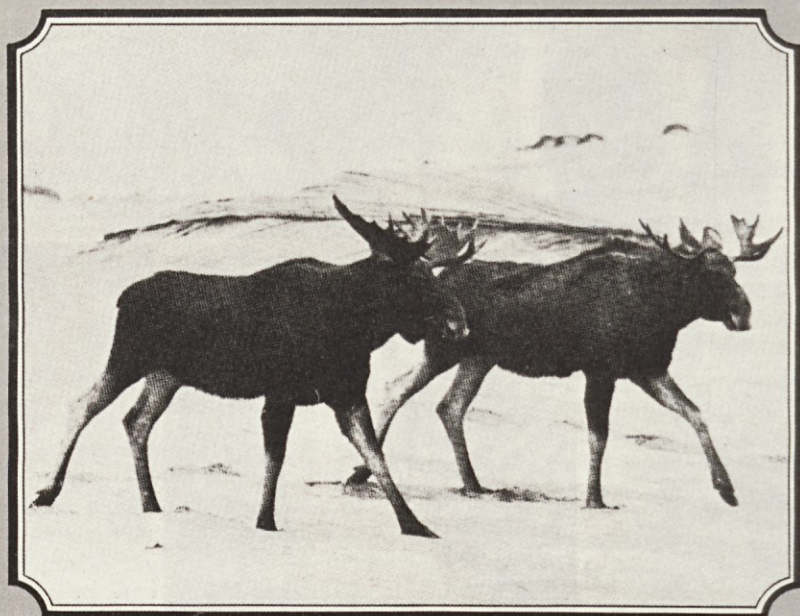
Znani lovski strokovnjaki iz Belja, ŠG Sremska Mitrovica in ŠG »Hrast«-Vinkovci so ugotovili, da gre za primerek losa (*Alces alces* L.), težkega okoli 300 kg.

Pri tem lovu je sodeloval tudi predsednik Lovske zveze Hrvaške ing. Ivica Kopilović. Strokovna služba LZH se je takoj povezala z upravo zagrebškega živalskega vrta in ji predlagala, naj pridejo v lovišče s puškami za izstreljevanje nabojev za uspavanje živali, da bi preostale lose omamili in jih prepeljali v zagrebški živalski vrt kot žive eksponate.

Pri vsem tem pa je najbolj zanimivo to, kako so se ti jeleni, značilni za daljni sever (Finska, Skandinavija, Poljska in severna območja Sovjetske zveze), pojavili v tem posavskem lovišču Hrvaške. Iz preverjenih podatkov vemo, da niso pobegnili iz nobenega živalskega vrta v Jugoslaviji, pač pa je mogoče, da so prišli iz sosednje Madžarske.

Odstreljeni los bo, po besedah ing. Bojana Novakovića, ostal razstaveni eksponat v Lovskem muzeju Hrvaške, v ulici V. Nazora 63 v Zagrebu.

Uredništvo

Medvedi – prijatelji ali sovražniki človeka?

Tak je naslov članka Mauricea Arvonnyja, ki je izšel 2. julija 1984 v francoskem časopisu Le Monde. Članek je za nas zanimiv zato, ker seznaja francosko javnost z razmerami in odnosom do medvedov v Sloveniji.

V francoskih Pirenejih imajo z medvedi, ki živijo tam v manjšem številu, precejšnje probleme. Da bi začeli reševati svoje probleme s to prelepo živaljo – pravzaprav reliktno vrsto velikega sesalca – so si ogledali, kako gospodarimo z medvedi v Jugoslaviji (obiskali so slovensko GL »Medved«-Kočevje). Prav gotovo bo za naše bralce zanimivo prebrati, kaj je eden najuglednejših francoskih dnevnikov pisal o medvedih v Sloveniji in koliko prostora je namenil temi s področja varstva narave in človekovega okolja. Iz francoščine je članek prevedel naš sodelavec inž. Željko Štahanj.

Foto J. Črnač

Bo mogoče ustaviti uničevanje medvedov v Pirenejih, ki živijo v Franciji samo v dveh območjih – 14 medvedov v dolini Aspe in v neposredni bližini (t.j. vzhodni del atlantskih Pirenejev), 7–8 pa v območju Haute-Garonne in Ariège?

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je v Franciji povsem zaščiten že od leta 1962, ko je številčnost medveda upadla na skupno 70 živali. Vendar pa zaščita za tamkajšnje medvede ni bila rešitev, saj se je njihovo število nižalo še naprej. To bi morali preprečiti z »Načrtom medved«, po katerem bi obenem morali poskrbeti za to, da bi se številčnost medvedov podvojila, predvsem pa bi se morali najprej lotiti zahtevne naloge, da bi pri tamkajšnjih prebivalcih in pastirjih spremenili mišljenje o medvedu. Ti so še vedno trdno prepričani, da je medved »škodljivec« in »ropar«, ki ga je treba na vsak način pokončati. Če se Francozom te miselnosti ne bo posrečilo spremeniti, bo pirenejski medved že v kratkem obsojen na propad.

Da bi začeli tako miselnost spreminjati, je francoski državni sekretariat konec junija 1984 za začetek organiziral za lokalne funkcionarje iz tega okoliša, za pastirje, gozdarske in lovske tehnike obisk območja v Jugoslaviji, kjer medveda hranijo z mrhovino in klavniškimi ostanki in kjer lov na tega sesalca strogo nadzorujejo in načrtujejo, s čimer so dosegli željeno stabilnost medvedje populacije. Pri tem je treba povedati, da te ukrepe razume tudi okoliško prebivalstvo.

Jugoslavija je po številu medvedov na drugem mestu v Evropi, saj živi v njej okoli 4000 medvedov. Približno toliko jih živi tudi v Romuniji, medtem ko jih ima evropski del SZ okoli 11 000.

Medved živi po vsem jugoslovanskem gorskem območju, največ pa ga je na jugu države. Na severu, v Sloveniji, ob meji s SR Hrvaško, se raztezajo hribovita, gozdna območja, ki so zelo redko naseljena; številne vasi so izselili in požgali med italijansko okupacijo med 2. svetovno vojno. Svet je tu kraški, s številnimi kraškimi jamami, ki jih medvedi s pridom uporabljajo za svoje brloge. Obširni gozdovi so mešanega

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 31. decembra 1984 so z območja 40 slovenskih občin laboratorijsko preiskali na steklino 240 živali, in sicer: 170 lisic, 5 psov, 24 mačk, 3 zajce, 8 srnjadi, 4 rise, 7 jazbecev, 4 dihurje in 15 kun.

Virološki inštitut Veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 33 živalih z območja 13 občin, in to:

Celje (2 lisici), Kranj (4 mačka), Krško (2 lisici), Laško (1 lisica), Litija (1 mačka in 2 jazbeca), Mozirje (1 lisica in 1 mačka), Novo mesto (6 lisic), Radlje ob Dravi (2 lisici), Sevnica (3 lisice), Slovenske Konjice (2 lisici in 1 mačka), Slovenj Gradec (1 lisica), Šentjur pri Celju (1 lisica) in Žalec (6 lisic).

REPUBLIŠKA VETERINARSKA
UPRAVA

tipa (polovica je iglastega drevja, polovica listnatega). Glavne drevesne vrste, ki dajejo medvedu hrano (obrod), so bukev, hrast in kostanj, v bližini opuščanih in med vojno porušeni in požgani vasi pa je ostalo še precej sadnega drevja, kar medvedom še posebej ugaja.

V tem medvedjem območju, ki meri 28 000 ha, kar znaša 14 % slovenskega ozemlja, lov na to divjad strogo načrtujejo in uravnavajo; medveda je prepovedano loviti od 1. aprila do 30. oktobra, in glede na dejstvo, da medved pogosto del zime predremuje (tudi do 3 mesece), ostanejo na voljo za lov le štirje meseci. Pogoni na medveda so v Sloveniji strogo prepovedani; streljati se ga sme le z visoke preže. Še posebno strogo je prepovedano ustreliti medvedko, ki vodi mladiče. V drugih območjih Slovenije, kjer medved ni razjoniziran, pa se sme medveda streljati tudi zunaj lovne sezone, izjema je le medvedka, ki vodi mladiče. Del tega medvedjega območja upravlja članica OZD za lovstvo in ribištvo Slovenije – GL »Medved«-Kočevje. »Medved« upravlja lovišča s skupno površino 43 000 ha in je tako eno največjih lo-

višč v SR Sloveniji, v njem pa na 8 mestih zalagajo mrhovišča za medvede. Mrhovišča so v glavnem na majhnih planotah ali umetnih platojih, na katere pokladajo uslužbenci – revirni lovski čuvaji – mrhovino, poginule konje, govedo in klavniške odpadke. Če je le mogoče, mrhovino položijo tako, da do nje ne pridejo divji prašiči, ki jih je na mrhoviščih videti precej bolj pogosto kot medvede. Tod je pogosto opaziti tudi divjad drugih vrst, ki pa (v tem primeru) za lovstvo ni tako pomembna.

Na mrhovišča položijo 80 ton mrhovine na leto. Na robu planot z mrhovišči so postavljene visoke preže, s katerih je mogoče medvede nemoteno opazovati in tudi loviti, kadar je to dovoljeno. Cene za uplenitev medveda so odvisne od njihove velikosti in znašajo nemalokrat tudi do 30 000 FF. Lov na medveda je namenjen predvsem inozemskim lovcom.

V GL »Medved«-Kočevje obiskuje mrhovišča od 40 do 60 medvedov, na leto pa jih odstrelijo okoli 10. Polovica odstrela so mladi medvedi, težki do 100 kg, 1/4 medvedi do 150 kg in 1/4 medvedi, ki so težji od 150 kg.

S tako obliko hranjenja in v ustreznih življenjskih razmerah se je slovenska medvedja populacija, ki včasih ni bila tako stabilna, lepo obnovila. Medvedi pa se tudi selijo (migrirajo) proti severu svojega območja in na leto pride vsaj eden tudi do jugoslovansko-avstrijske meje, torej več kot 100 km daleč.

Zaradi takega načina hranjenja in gošpodarjenja z medvedi tudi napadov na živino ni več. V teh območjih Slovenije drobnice ne pasejo, pač pa gojijo precej govedi, ki jo zvečer v glavnem zapirajo v hleve, česar pred 10 in več leti niso delali. V gozdovih je vedno veliko konj, ki jih uporabljajo predvsem za vleko hlodovine iz gozdov. Tudi teh medvedi ne napadajo.

Po drugi strani pa je hranjenje na mrhoviščih medvedjo populacijo precej stabiliziralo; zdaj medvedi ne potujejo več toliko kot nekdanj. Torej s hranjenjem na mrhoviščih zadržujejo te živali na območju, ki so ga namenili zanje. In ker medvedi manj tavajo naokrog, je boljše tudi nadzorstvo nad njimi in seveda tudi lov.

Slovenija daje torej lep primer uravnovešenega položaja, z zadostnim številom medvedov, da jih imajo lahko za lovno divjad, po drugi strani pa z dovolj diskretnosti, da ne zbujajo nemira med prebivalstvom, saj se zgodijo tudi štirje (povprečno) napadi na ljudi na leto.

Način hranjenja pa ni edini razlog za tako dobro stanje medvedov. Območje, na katerem živijo medvedi, je redko naseljeno (20 prebivalcev na km²), gozdove pa izkoriščajo tako, da imajo medvedi čimveč miru. Kaže, da morajo imeti medvedi svojo mirno cono tako za dnevni počitek kot za zimsko dremanje, ljudje pa jih ne smejo vznemirjati niti na njihovem preostalem življenjskem prostoru.

V FEBRUARJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteni divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni prepovedala.

medved

divji prašič
do 15. II.
ozimci in lanščaki
ves mesec

volk

divja mačka
do 15. II.

zlatica in belica
do 15. II.

dihur do 15. II.

kragulj

skobec

10. II. vzide ob 7.12 in zaide ob 17.20
25. II. vzide ob 6.48 in zaide ob 17.43

= 5. II.,

vzide ob 16.54
zaide ob 8.23

= 12. II.,

vzide ob 1.33
zaide ob 10.38

= 19. II.,

= 28. II.

vzide ob 10.22
zaide ob 2.36

Ali je mogoče ta slovenski primer prenesti v Pireneje? Francoski obiskovalci v Sloveniji so menili, da to ni mogoče. Predvsem so nasprotovali takemu načinu hranjenja. Francoski pastirji namreč ne želijo, da bi se število medvedov povečalo, saj so prepričani, da bi se tako povečalo tudi število napadov na živino. Trdijo, da bi se število napadov na živino potrojilo, če bi se število medvedov podvojilo! Trenutno imajo v dolini Aspe okoli 80 izgubljenih ovac – in nekaj krav – na leto od okoli 6000 ovac, kolikor se jih pase v tej dolini.

Povračilo škod opravljajo pravilno in pošteno, vendar pa precej počasi, če ni trdnih dokazov, da je škodo povzročil medved. Toda žival, s katero oškodovancu nadomestijo škodo, ni skoraj nikoli vredna toliko kot tista, ki jo je raztrgal medved. Prav zato so pastirji s stanjem, kakršno je, zadovoljni.

Vprašanje pa je, ali se bo vrsta v tako bornem številu in v takih razmerah lahko obdržala, čeprav kaže, da je številčnost stabilna že deset let. Drugi obiskovalci v Sloveniji, npr. gozdarji, manj nasprotujejo povečanju številčnosti medveda, zanikajo pa obtožbe, da bi njihove metode izkoriščanja gozdov, kot jih včasih obtožujejo, v tem delu Francije povzročile tako drastično znižanje številčnosti medveda oziroma, da zaradi njih ne bi mogli nadomestiti izgub, ki jih med medvedi povzročajo divji lovci. Lokalni funkcionarji so prepričani, da država »Načrta medved« ne bo več podpirala (za kar so predvidena znatna sredstva – op. Ž. Š.) in da jim je »nekdo prišepnil, da ni več denarja za to akcijo«. Nikakor ne želijo ovirati razvoja turizma zaradi varovanja medvedov.

Skratka, »Načrt medved« ima negotovo prihodnost, saj jim zaenkrat ni še nihče zagotovil, da ga bodo začeli urensničevati.

Medved

(nekaj podatkov za Slovenijo)

Tudi za to vrsto divjadi osnovo varstva in gojitve opredeljuje samoupravni sporazum o enotnih gojitvenih smernicah, ki daje velik poudarek ukrepom za varovanje in izboljševanje njenih življenjskih razmer. Prostranost življenjskega prostora medveda zahteva območno gojitev, poleg tega pa mora biti ta enotnost zagotovljena za ves življenjski prostor medveda v Sloveniji; kasneje bo treba tako sodelovanje doseči tudi z lovskimi organizacijami v tistih območjih Hrvaške, ki se vključujejo v naravno zaključen življenjski prostor medveda v severozahodnem območju Jugoslavije.

Zaradi znanih razlogov LG območja doslej niso prevzela temeljnih funkcij pri usklajevanju varstva in gojitve, zlasti pa ne pri sklepanju dogovorov z drugimi uporabniki naravnega prostora. Zamujanje pa se marsikje kaže v nadaljnjem, pogosto pospešenem poslabševanju življenjskih razmer za medveda, kar je seveda v nasprotju z dolgoročnimi napori za njegovo ohranitev. Zato je treba čimprej sprejeti nekatere ukrepe, s katerimi bomo v nekaterih vitalnih območjih življenjskega pro-

stora medveda zaščitili osnovne življenjske pogoje te vrste.

Od leta 1975 naprej je bilo odstreljenih na leto povprečno 45 medvedov, k temu pa je treba prišteti najmanj 10 % zaradi nenadzorovanih izgub. Po drugi strani pa je bila – po zbranih statističnih podatkih – povprečna spomladanska številčnost ocenjena na 304 živali. Čeprav dejanske višine prirastka ne poznamo (po nekaterih avtorjih naj bi znašala med 10 in 15 %), med podatki o številčnosti in odstrelu ni logične povezanosti. Verjetno je prirastek višji od navedenega, še bolj verjetno pa so ocene o spomladanski številčnosti, predvsem zaradi velike subjektivnosti, močno pretirane. Številčnost medveda v Sloveniji se je, vsaj po mnenju številnih poznavalcev, zagotovo znižala, hkrati pa se vedno več medvedov pojavlja zunaj osrednjega življenjskega prostora. Nič pa ne poznamo vplivov doseljavanja in odseljavanja medvedov.

Na površini treh LG območij, ki so za kakih 70 000 ha večja kot območje, na katerem je v Sloveniji medved zaščiteno, so leta 1983 odstrelili 44 medve-

V osrednjem življenjskem območju medveda v Sloveniji je na vsakih 4000 ha urejeno mrhovišče, ki mora biti vse leto založeno s poginulo domačo živino in klavniškimi odpadki (poleti pa tudi s koruzo)

Foto J. Černač, Diana

dov ali 88 % vsega odstrela. Posamezne primerke so odstrelili tudi na območju ZLD Celje, Novo mesto, Zasavje, Gorenjske in Gorica. Starostna struktura odstrela sledi gojitvenim smernicam, ki pa kljub temu zahtevajo presojo z vidika njihove bodoče vloge. Razrede glede na starost oziroma težo bi kazalo razširiti s kategorijo medvedov do 50 kg, saj so lahko v razredu s težo do 100 kg zastopane tudi starejše živali, zlasti medvedke. Evidentirana naj bi bila neto teža, torej bi morali sedanje vrednosti zmanjšati za najmanj 20 kg.

Dvomljivi so podatki o spolu odstreljenih medvedov, saj naj bi bilo v povprečju zadnjih treh let razmerje odstrela 1 : 3 v korist moškega spola. Ker je presoja spola pred strelom v naravi nemogoča, razen pri vodečih medvedkah, naj bi z lovom nehali konec marca, tako da bi v kar največji meri varovali doječe medvedke.

Meje območja, na katerem je medved zaščiten, naj se dosledno pokrijejo z mejami Kočevsko-Belokranjskega, Notranjskega in Krimskega LG območja. Proučiti je treba tudi možnost za to, da bi se to območje razširilo na širše območje Trnovskega gozda, Nanosa, Idrijskega hribovja in dela Gorjancev. Najbolj pomembno pa je pospešeno uveljavljanje funkcije lovskogojitvenih območij pri zagotavljanju enotne, republiške politike varstva in gojitve medveda in varstva njegovega življenjskega prostora. Zato naj se vse naloge za izboljševanje življenjskih razmer prenesejo tudi v naslednje srednjeročno obdobje.

Struktura odstrela po smernicah predvideva 50 % odstrela v razredu do 100 kg, 25 % v razredu od 100 do 150 kg in 25 % v razredu nad 150 kg. Spolno razmerje odstrela v letu 1981 je znašalo 34 samcev in 12 samic, v letu 1982 25 samcev in 4 samice, v letu 1983 pa 34 samcev in 16 (!) samic. Skupno je bilo v zadnjih treh letih odstreljenih 129 medvedov, od tega 97 samcev in 32 samic. Odstrel medvedov v Sloveniji: leto 1975 – 39, leto 1976 – 56, leto 1977 – 48, leto 1978 – 42, leto 1979 – 47, leto 1980 – 46, leto 1981 – 46, leto 1982 – 33 in leto 1983 – 50, skupno 404 ali povprečno 45 medvedov letno.

Osrednji življenjski prostor medveda v Sloveniji meri okrog 310 000 ha, intenzivnost odstrela znaša 0,16/1000 ha, povprečna spomladanska številčnost pa znaša 1 medved/1000 ha. Ocene

Struktura odstrela medveda v Sloveniji:

spol in teža	odstrel 1981	odstrel 1982	odstrel 1983
samci do 100 kg	18 } 23/50 %	16 } 19/58 %	18 } 24/48 %
samice do 100 kg	5 }	3 }	6 }
samci 100–150 kg	10 } 17/35 %	9 } 10/30 %	10 } 18/36 %
samice 100–150 kg	7 }	1 }	8 }
samci nad 150 kg	6 } 6/15 %	4 } 4/12 %	6 } 8/16 %
samice nad 150 kg	– }	– }	2 }

spomladanske številčnosti se gibljejo takole:

leto 1975 – 298, leto 1976 – 302, leto 1977 – 285, leto 1978 – 314, leto 1979 – 321, leto 1980 – 386, leto 1981 –

297, leto 1982 – 327, leto 1983 – 288 in leto 1984 – 328 ali povprečno 304 medvedi.

Za strok. sekretariat LZS:
Blaž Krže

Razlike med poljskim in planinskim zajcem

Boris Leskovic

Pozimi, ko je planinski zajec, *Lepus timidus* Linnaeus, 1758, v belem zimskem kožuhu, ga ni težko razlikovati od poljskega zajca, *Lepus europaeus* Pallas, 1778. Prav tako je splošno znano, da živi planinski zajec visoko v hribih (gorah), poljskemu pa ustrezajo nižje, ravninske lege. Če pa upoštevamo dejstvo, da se poljski zajec povzpne v Alpe tudi do 1500 m visoko (na Kavkazu celo do 2000 m), in če vemo, da živi v Sloveniji planinski zajec v Alpah nekako od višine 1000–1300 m, je trditev, da je mogoče obe vrsti poleti (v letni dlaki) med seboj zamenjati, vendarle utemeljena.

V tem prispevku želim primerjalno opisati nekaj razlikovalnih značilnosti za obe vrsti. Seveda ne z namenom, da se lovci v naših gorskih loviščih pri odstrelu poljskih zajcev ne bi motili (saj je to zaradi časovne menjave dlake planinskega zajca, pa tudi zaradi njegove redkosti, skorajda nemogoče), pač pa zaradi mnogih najdb poginulih zajcev ali njihovih skeletov. Menim namreč, da ima poznavanje razlikovalnih znakov med obema vrstama v lovstvu vendarle neki praktičen pomen, zato nekaj besed o tem v našem glasilu ne bo odveč.

Poletni kožuh je pri planinskem zajcu obarvan zelo podobno kot kožuh poljskega zajca. Tudi pri planinskem zajcu je navadno sivkast z rdečkasto rjavimi primesmi. Začetek menjavanja poletne dlake z zimsko je odvisen predvsem od zemljepisne lege in od vremena. V nekaterih delih Alp začnejo planinski zajci menjavati poletno dlako sredi septembra, v drugih delih visokogorja pa

še le od tretjega tedna oktobra naprej. Na splošno se menjavanje v belo zimsko dlako konča nekako sredi decembra. Spomladi pa se začne bela zimska dlaka menjavati (planinski zajec je popolnoma bel – razen črnih robov uhljev, smrčka in temnih oči) v začetku aprila (izjemoma že sredi marca). Menjava dlake traja do konca (oz. sredine) maja.

V naših krajih začne poljski zajec menjavati dlako (poletno z zimsko) septembra in je konec oktobra že popolnoma v zimski dlaki. Menjava se podaljša le pri mladih poljskih zajčkih, ki so se skotili isto koledarsko leto. Pri njih se menjavanje dlake konča še le v začetku decembra. Menjavanje zimske dlake s poletno pa se pri poljskem zajcu začne marca in se konča do junija.

Iz tega opisa lahko vidimo, da je zamenjava poljskega in planinskega zajca (zaradi zunanje podobnosti obeh vrst v poletni dlaki) mogoča le od maja do septembra. V drugih

Skica 1: Poljski in planinski zajec se razlikujeta med seboj tudi po dolžini, obliki in obarvanosti repa

Foto J. Černač, Diana

mesecih obe vrsti med seboj le redko zameenjamo.

Obe vrsti se med seboj razlikujeta tudi po osnovnih zunanjih potezah, čeprav se laičnim očem zdi, da to ni res, ali pa značilnosti ne opazijo. Planinski zajec je za spoznanje manjši od poljskega zajca. Poljski ima od planinskega daljše uhlje in rep. Če uhlje poljskega zajca potegnemo ob glavi naprej, segajo vrhovi uhljev precej čez smrček, pri planinskem pa segajo kosmati robovi komaj do konca smrčka. Obe vrsti se razlikujeta tudi po dolžini in obliki repa. Poljski zajec ima daljši rep (8–11 cm) in je ovalne oblike, planinski pa ima krajšega (4–6 cm) in je okroglaste oblike. Pri poljskem je zgornji del repa črno odlakan, pri planinskem pa temno siv (pozimi je ves rep bel). Spodnja stran repa je pri obeh vrstah bele barve (skica 1).

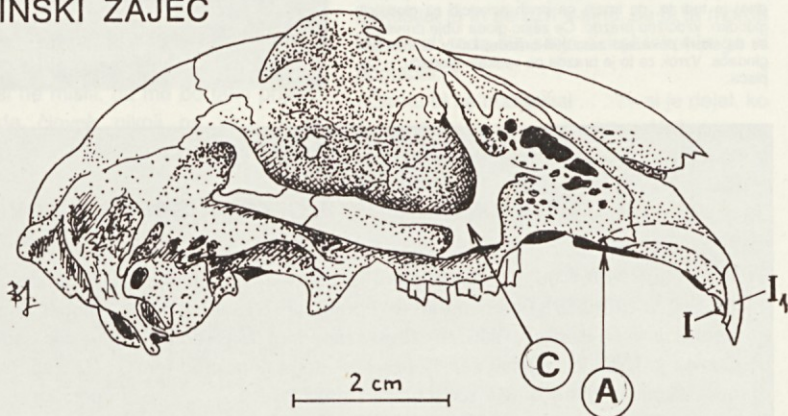
V naravi večkrat najdemo skelete poginulih zajcev kot cele, nedotaknjene poginule zajce. Na zajčje kostne ostanke bodimo še posebno pozorni predvsem v višjih gorskih legah. Za določevanje pripadnosti vrsti nam bo najbolje služila lobanja, ki navadno leži v bližini preostalega skeleta ali pa nekje posebej.

Glede velikosti lobanje obeh vrst zajcev literatura navaja, da je lobanja planinskega zajca za spoznanje krajša, obenem pa tudi za spoznanje širša kot lobanja poljskega zajca. Kakih na zunaj očitnejših razlik v velikosti pa se ne da izmeriti.

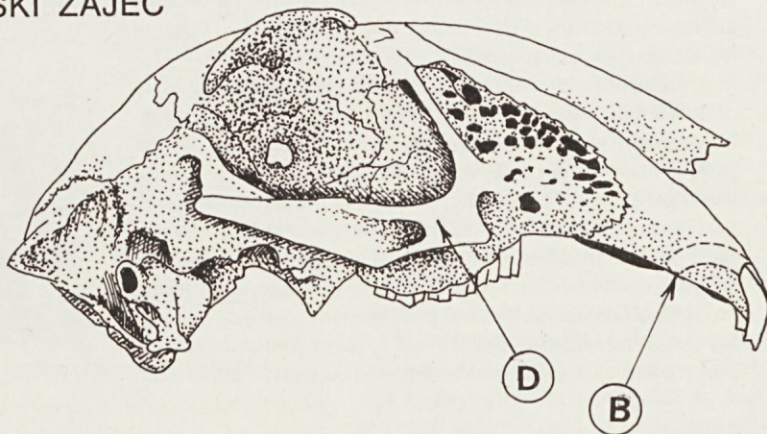
Za zajce je značilno, da imajo nebnci (trdno koščeno nebo) zelo kratki. Ti v vzdolžni osi pri planinskem zajcu presegata dolžino 7 mm, pri poljskem zajcu pa sta vedno krajši od 7 mm.

Skica 2: Očitnejše in dobro vidne razlike med poljskim in planinskim zajcem opazimo, če primerjamo med seboj lobanje obeh vrst zajcev. Pozornost usmerimo na krivino sekalcev (glodačev) in na kostno vdolbinico, ki je na ličnem loku.

PLANINSKI ZAJEC

POLJSKI ZAJEC

Bolj očitne in dobro vidne razlike med obema vrstama na lobanji pa bomo lahko ugotovili v krivini prvih sekalcev* (glodačev) v zgornji čeljusti in na ličnem loku (zigomatični lok).

Pri poljskem zajcu konca odprtih korenin sprednjih zgornjih sekalcev (glodačev) ne dosega kostnega šiva, ki ločuje medčeljustnico in čeljustnico (*maxillo* in *praemaxillo*). Lok posameznega glodača je pri poljskem zajcu zelo usločen. Nasprotno pa bomo opazili pri planinskem zajcu, pri katerem konca odprtih korenin zgornjih prvih glodačev dosega šiv med medčeljustnico in čeljustnico. Lok sekalcev (glodačev) je pri planinskem zajcu precej manj usločen – je razpotegnjen (**skica 2 – A in B**).

Drugo očitnejšo razliko najdemo pri legi majhne vdolbinice (fosse) na zunanji strani koščenih ličnih lokov (zigomatičnih lokov). Pri poljskem zajcu je ta kostna vdolbinica bolj spredaj na loku, pri planinskem zajcu pa leži na loku bolj navzad (**skica 2 – C in D**).

* V nasprotju z razredom glodavcev (*Rodentia*) ima razred zajcev in kuncev (*Lagomorpha*) v zgornji čeljusti še drugi par majhnih sekalcev, ki leži takoj za prvimi velikimi sekalci (glodači); pravimo jim tudi podporni sekalci. Glodači so pri zajcih celi oblečeni v sklenino ali emajl, ki je na sprednji strani debelejša. Za zajce je tudi značilno, da nima noben zob korenine zaprte in da zobje rastejo vse življenje, prav tako pa se tudi obrabljajo in z rastjo obnavljajo. Značilno za družino zajcev in kuncev (*Leporidae*) je tudi to, da imajo na prvih sekalcih ali glodalcih globoko, vzdolžno brazdo. Če zajec gloda lubje drevesca, se na skorji pokažejo zato štiri brazde, kakor bi imel štiri glodače. Vzrok za to je brazda na vsakem glodaču. – Op. pisca.

Opazovanja para brkatih serov v severozahodni Makedoniji

V Larusu (1981–1983) je na strani 135 objavljen tudi članek Bratislava Grubača »Posmatranje orla bradana (*Gypaetus barbatus aureus* Hablitzl 1783) u severozapadnoj Makedoniji.« Članek je izredno zanimiv zato, ker so brkatega sera pred tem opazovanjem v Jugoslaviji zadnjič videli pred 26 leti.

Brkati ser je eden najredkejših ptičev v Evropi in je tik pred tem, da bo izumrl. Danes živi v Evropi le še v Grčiji, Španiji in Franciji, kjer pa je že izredno redek. Pri nas so te velike ujede zadnjič opazovali v Makedoniji. Po podatkih iz literature so ga zadnjič opazili na Karadžici in Šar-planini leta 1953 (Matvejev) in na Nerodimki (Kosovo) leta 1956 (Matvejev). Nimamo pa nobenih zanesljivih podatkov o tem, da bi v Jugoslaviji gnezdil. Povsem nov podatek je opis opazovanja para brkatih serov iz severozahodne Makedonije. Gnezdo je 19. julija 1980 odkril Grubač in opazoval par serov vse do 24. julija istega leta. Ker je teren nepristopen, je ptici opazoval od daleč. Gnezdo je bilo na 2100 m nadmorske višine, v prepadni steni (100 m pod vrhom). Imelo je SV lego. To planinsko območje ni preveč vznemirjeno, saj prihajajo tja le pastirji ovac, redki planinci in lovci na gamse. Blizu gnezda brkatih serov gnezdi tudi majhna kolonija beloglavih jastrebov in navadna postovka. Avtor je opazoval konfliktno medvrstne odnose med vsemi tremi ujedami.

Na okoliških planinskih pašnikih se pasejo ovce (skupno jih je prek 20 000), kar je po avtorjevem mnenju nadvse pomembno

za obstoj brkatega sera. Gnezdo (ali so bili v njem mladiči, ni mogel dognati) je opazoval od 19. do 24. julija 1980. Zaradi velike podobnosti ni mogel razlikovati samice od samca. Ptici sta zapuščali gnezdo od 6.–9. ure dopoldne in od 17.–18. ure popoldne, posamič ali v paru. Ali sta prinašali v gnezdo hrano, ni mogel opaziti.

Naslednje leto je avtor ponovno obiskal to območje. Sedemnajstega julija 1981 je opazil le enega brkatega sera. O usodi drugega ptiča ni vedel povedati ničesar noben pastir. Ker se v teh krajih mnogo govori o tem, da lovci na gamse streljajo tudi ujede, je mogoče sklepati, da ga je ustrelil kak lovec.

Divji lovec

Felicijan*

Pod snežniki, visoko na planini, kjer so stali trije mogočni kostanji, je čepela kmečka bajta. Orumenelo listje se je zibalo v zraku, padalo na streho, na prag in v vežo. V rogovi močnih, a že golih vej je razpadalo ptičje gnezdo. Mlačno jesensko sonce je jelo padati za gore; od severa je zapihal veter, da so se veje zamajale in udarile na streho.

»Kakšen šum . . . !« je zamrmral ded Peter, čigar postava se je pojavila na pragu tiho in neopaženo. Ker je obleka visela na njem, je bil videti še bolj suh in slok, in zdelo se je, da se z glavo dotika trama nad vrati. V obrazu se je venomer nekaj pregibalo, zdaj se je plazilo nekaj pod čelom in zdaj pod očmi dol po licih. V že ugaslih očeh se je včasih zganilo in tedaj je preložil pipo, ki mu je visela iz ust, iz ene škrbine v drugo in puhnil je oblake. Potegnil je roke iz žepov in si segel v redke, že skoro čisto bele lase. »Šment vendar, da bi ne . . . samo še enkrat ne . . . ?« je pomislil in se otožno ozrl po planini in zahajajočem soncu, kakor bi koga težko pričakoval. Pomislil je in sprevidel, da se družina že predolgo mudi na polju.

»Vreme bo . . . « je nadalje počasi premislil, upirajoč pogled v zasnežene gorske vršace. »Snega je napadlo čez mero; veter je zunanaj . . . žival gre v dolino.«

Sedel je na klop pred hišo in z mezinem pobrskal po pipi, ki je že dogorela. Poskusil je prižgati vnovič, a komaj je nekajkrat potegnil, mu je ugasnila.

»Vrag in svedra,« se je jezil, » . . . da bi ogenj tratil!« Udaril je z njo ob klop in jo otresel.

Zagodrnjal je sam pri sebi, kajti spomnil se je, da domačih še vedno ni s polja. Vstal je in je šel malo na grič, da bi se razgledal. V dolini je zagledal, kako se je med zaleškimi njivami pehalo pet ljudi v klanec.

»Naši so,« se mu je zazdelo.

Stopil je nazaj v hišo, razbrskal pepel na ognjišču in podžgal trske; z velikim črnim loncem je šel k vodnjaku in zajel. Spoznal je, da je še mlada moč v njem. Urno in gibčno se je zasuknil.

»Da bi te . . . Da bi še enkrat ne? . . . « se je bodril.

Ko je začul prihajajoče, se mu je zresnil obraz; svečano se mu je tresel murček, viseč v desnem ušesu.

Sin mu je povedal, da je sosedu končala slana vso ajdo.

»Pravi čas bo . . . « si je dejal in pristavil malomarno: »Kaj se hoče?«

Postavila sta se med vrata, ki so bila skoro preozka za oba. Sin je bil za glavo manjši od očeta.

»Pravim, da bo vreme,« je spregovoril oče.

»Bo,« je odvrnil sin.

»Šment ni, da ne bi bilo . . . «

Nocoj nista govorila o kmetiji in sosedih, ampak ves čas sta stala molče na pragu, dokler ju ni poklicala snaha k večerji.

Sin je sedel molče za mizo, oče se je nekaj obotavljal. Hotel je spregovoriti, pa se je skesal, preden je do konca premislil. Le otroci so kričali.

Po molitvi se je oče globoko zamislil; potem je vstal in šel v svojo izbo, kjer je z velikim zarjavelim ključem odprl pokrov stare pisane omare. Brskal je in izbrskal par klobas; ogledoval jih je, nato je poklical najstarejšega dečka:

»Na, materi nesi! In precej naj skuhamo!«

Zadovoljno se je nasmehnil.

»Davi bi si ne mislil, da me bo tako prišlo. Pravim, da človek nikoli ne ve . . . « je mrmral, ko se je vzpenjal po ozki trhlji lestvi na podstrešje.

Ker je bilo že zelo mračno, je tipal okoli in okoli; malo se je ustavil in pomislil še enkrat, ali bi, ali ne bi?

»Ne boš!« se je prekinil. »Jaz, da bi se bal? Čez štirideset let sem hodil; vsako zimo sem šel. In da bi me lani bolezen ne potrla, pri moji veri, tudi lani bi šel!«

Prijel je za senene vile in s silno močjo privzdignil nekaj otepov slame, pod katero se je pokazala opeka. Ozrl se je in zalučal vile stran; previdno je segel pod opeko. Kakor jeklo je zaropotalo. V naglici je nekje prišlo, zato je potegnil močnejše, da je zapelelo kakor struna. Življenje se je rodilo za hip na podstrešju; Peter se je sklanjal nad staro dvocevko in jo držal krčevito med prsti in dlanjo. Ko se je sklonil drugič, je pobral mehur smodnika in svinca. Počasi je zlezal po lestvi zopet v hišo in se radovedno ozrl na sina, ki je sedel na zapečku in se trmoglavno oziral v tla.

»Ali greš?« ga je vprašal s svetlimi očmi in vabečim glasom.

»Ne. Repo bomo okapali,« je odvrnil sin in napol pogoltnil zadnje besede.

»Kakor hočeš. He, Franca,« je vzkliknil, »moje klobase? In kos zaseke; na noč grem.«

Zategnil je zadnjo besedo in se ozrl po vseh s kratkim, lisičjim pogledom. Pričakoval je besede in ugovora; ker ga ni bilo, je obmolknil.

Znočilo se je medtem in prižgali so luč. Peter se je trudno vzdignil in vrgel puško čez ramo. Kakor bi ga hotela omamiti zaspianost, mu je bilo. Oči so mu hotele zlesti skupaj, roke so mu mrtvo visele od telesa. Za trenutek ga je obšla nemoč; v svojem srcu je slišal glas, ki ga je hotel držati doma. Premišljal je, ali bi pohoda ne preložil na prihodnji dan.

Zakašljal je in se ozrl v sina, če bi ta morda kaj rekel; toda sin se je oziral v kot in ga ni pogledal.

»Čemu bi se obotavljal . . . ?« si je dejal, ko je videl, da je povsod molk. »Noč je lepa, čas je pravi; jutri na večer bo meso v hiši . . . «

Z dolgimi koraki je stopil k vratom in jih počasi odprl ter še bolj počasi zaprl. V veži mu je pritekla nasproti snaha, mu stisnila klobase, zaseko in kos pšeničnega kruha v žep ter mu mehko dejala:

»Oče, pazite, plazovi se trgajo . . . «

»Kakor bi zemlje ne poznal . . . « je vzrožil in mrko pripomnil: »Zdravi ostanite!«

»Zdravi! Srečno!« je odvrnila snaha in gledala za njim v temo, dokler ni utihnil poslednji šum.

Dasi malo upognjen, je čvrsto korakal v reber. Kakor bi se vrnil tisti davni časi, ko je bil še vojak in je hodil s puško na stražo. Puškino kopito je tiščal v težki dlani, z drugo roko se je prijemal za grmičevje ob stezi in si pomagal kvišku. Hlad in moča sta mu legla čez obraz kakor pajčevina; tu in tam se je prav vsulo z drevesa. Široko je odprl usta in stisnil zobe; kmalu je ležala domača plan že daleč za njim.

Pot mu je bila dobro znana. Marsikatero noč se je spustil, ko je bil še mlajši, v goro na lov. V bajti pod tremi kostanji se je vedno dobilo osoljeno divje meso. Toda minili so časi, ko je še dekletu pravil, kako je lovцем ušel in jih pošteno potegnil; prišli so časi, ko ni bilo več rožmarina in rdečih nageljev

Felicijan* – psevdonim znanega slovenskega paleontologa dr. Srečka Brodarja, pod katerim je povest »Divji lovec« objavil v Ljubljanskem zvonu.

Uredništvo

za klobukom, ampak žena in otroci v hiši. Skrbeti je bilo treba za družino, zato je hodil v planino le bolj redko; le, če je šel pogledat les ali je gnal pastirju jalovce v pašo, je vzel puško in jo sprožil kar mimogrede.

»Kako človeku pešajo moči . . . !« je pomislil, »včeraj še mlad, danes, pravijo, sem star . . .«

Gozd je nehal. Po pašniku je stopal in noge so se mu vdirale v mehki mah. Blizu vrha je moralo biti. Milijoni zvezd so se peljali čez prostrano nebo in med njimi se je vzdignilo nekaj velikega, črnega.

»Bog in sveti križ božji! Daj grešnim dušam odrešenje, nam pa mir, da ne bomo ne slišali ne videli . . .« je vzkliknil. Kolena so mu postala trda; hotel je pospešiti korak, a kljub temu se je bližal vedno bolj velikemu lesenemu križu, ki je sameval na vrhu praznega griča in pri katerem je ljudi baje kaj rado strašilo.

»Vsako uro sem že hodil tod in nikoli nisem ne videl ne slišal, ampak kdo ve, kdaj mu je namenjeno . . . ?« se je rahlo spominjal in se trudil, da bi mu oči ne zadele znamenja.

Klobuk je vzel v roke, položil roko na prsi in napol je pokleknil, ko se je plazil mimo. Toda šele sedaj, ko je bil križ že za njim, ga je spreletela prava zona. Obšlo ga je čustvo, da se nekaj godi za njim, nekaj čudnega in čez vse groznega. Morda se je pokazal bel koleselj s črnimi konji na vrhu in drvi po strmem bregu v dolino ter preskačuje v velikanskih skokih celo drevesa? Zazdalo se mu je za trenutek, da čuje ropot in pokanje biča. Ampak ozreti se si ni upal in prej ni videl ničesar.

»Nič ni bilo . . .« je premišljal, toda pospešil je vseeno korak in malo da ni tek. Nekaj spominov na dogodljaje ob praznem križu na griču se je še domislil: tako se je govorilo tukaj, tako tam, vsak je povedal kaj več. A tudi te sta mu pregnala hladna rosa in strmi grič.

Že prej je bilo hladno, a se je shladilo še bolj, ko je močneje zapihal veter. Po drevju je završalo in dež kapljic se je vsul raz vej. V jarku je tulil gorski potok; slišalo se je, kako so pokale skale, ki so se valile med valovi v dolino, kakor grom za daljnimi gorami.

Začutil je mir in samoto in dolgočasno se mu je zdelo. Poslušal je, kako so šumeli koraki med odpadlim listjem in sem in tja je oskubil vejo, ki je molela čez pot. Bučanje gorskega potoka, ki mu je venomer grmelo na ušesa, ga je motilo. In zamislil se je v mlada leta. Takrat so se zbirali dosti hujši hudourniki v gorah kakor dandanes. Vsako leto na pomlad in na jesen so vse razdejali, sedaj pa izostanejo tudi po več let . . . Domislil se je, da tudi snega ni več toliko kakor prejšnja leta, zato pa tudi letine ni več tako dobre . . . In končno je spredel, da je na

svetu vedno slabše, da je vedno manj denarja in vedno več davka.

»Tako je . . .« je vzdihnil iz globokih prsi. »In še za tisto veselje, ki ga imam, me lahko zapro sedaj na stara leta, ko imam že sive lase . . . Ne gre za meso, ampak za pravico: če je gora moja, je tudi žival moja . . . Kaj bi dal, če bi lahko stopil na svojo planino in pomeril na kozla in sprožil? . . . Pravim, da pravice ni in da je še nikoli ni bilo.«

Med tem se ga je lotila strast, da je hitreje stopal in da se je tresel od ogorčenja. Stiskal je pesti in godrnjal čez gosposko. Čim višje je prihajal, tem bolj je v potoku tulilo, da bi se človeka groza prijala, če bi dolgo poslušal. Včasih se je splašila nočna ptica, zaplahutala zamolklo med vejami, odletela in se izgubila v gozdu. In zopet se je v gozd povrnil mir, Peter pa je nadaljeval korak, ki se mu je ustavil. Kakor slaba vest se mu je oglašalo, vsak šum ga je vznemiril. Bal se je višje pravice, ki jo je čutil nad seboj, kajti preudaril je, da ga ima hudič v oblasti. Čeprav se je skušal zagovarjati, se je vendar iz vseh izgovorov oglašalo, da ni prav, kar dela.

»Dosti sem jih že spravil s sveta; eden več, eden manj, je vseeno . . . Za enega kozla me še ne vzame hudič.« Tako je sklenil, ko ga je le preveč motilo. A v gorskem potoku so se valile skale, nočne ptice so se plašile v temini in njemu se je ustavljal korak . . .

Zadišalo je po ognju in med drevjem so se pokazale svetle lise. Iz prazne ravnice so vstali črni obrisi bajte. Zvonjenje ovčjih zvoncev mu je udarilo vsak hip na ušesa. Potrkal je na vrata in previdno vprašal:

»Hoj, ali si sam, Luka?«

»Kdo je?« se je oglasil globok glas.

»Jaz.«

Vrata so se odprla in pokazala se je majhna, sključena postava postarnega samotarja. Malo je šepal, oči so se mu rdeče svetile in ves črn je bil. Po navadi je žgal oglje, poleg tega pa je imel zmerom tudi par kotličev žganja.

»Dober večer,« je spregovoril oglar.

»Bog daj,« je odgovoril Peter in stopil k ognju, ki je še gorel na ognjišču. Puško je postavil v kot in se vsedel pred njo na stolico.

»Malo žganjice mi daj!« je zahteval skoro osorno.

Oglar se je zvito nasmehnil, pogledal proti okajenemu stropu in se popraskal za ušesi.

»Ne vem, da bi je bilo kaj . . .«

»Kar poglej . . . !« mu je ukazal.

»Čakaj . . . morda . . .« je odvrnil oglar. S silnim železnim ključem je odklenil omaro, ki je stala v najbolj temnem in skritem kotu, in potegnil iz nje v cunje zavito zelenko.

»Mhe . . . kaže, da bo nekaj . . . Ker si ti . . .« Natočil je v kozarček.

»Pa še zase daj!« je ukazal Peter.

»Če praviš . . . mhe . . . če praviš . . .«

Oba sta spila na dušek. Oglar je znova brez vprašanja natočil, nato je naložil na ogenj novih polen. Kadilo se je nekaj časa, da sta si mencala oči, naenkrat pa je vzplamtel skoro do stropa. Živ plamen je obsvetil sajasti obraz oglarja.

»Ali greš . . . ?« je čez nekaj časa vprašal oglar ter se skrito namuzal.

»Še nocoj,« je odgovoril kratko Peter.

Po kratkem molku je zopet vprašal oglar:

»Ali prineseš kaj . . . ?«

Peter je pomislil za hip.

»Deset kron, s kožo vred in kar je droba, deset kron boš dal,« je pokimal.

»Preveč, ne morem; sedem dam . . .«

»Deset, ali nič!«

»Osem . . .«

»Rajši ga pustim v planini.«

»Devet . . .«

»Molči! Daj roko!«

Udarila sta. Oglar je natočil znova v prazne kozarce. Suha drva so prasketala v ognju, v vetru se je stresala bajta . . .

»Če greš, kar nocoj pojdi,« je spregovoril po kratkem molku oglar. »Danes je lepo, jutri ne vem, če bo; veter ima že silno moč . . . Na drugo stran pa nikar ne hodi, snega je že pri pastirski bajti za dlan debelelo.«

»Nič zato. Pred tremi leti, ko so me biriči gonili, ga je bilo čez pas, pa sem jim le ušel čez mejo na Koroško . . . Sem ga navajen kakor berač mraza.«

»Vsak ga ne užuga, kakor veš,« je zmigal oglar.

Tedaj je Peter brez besede, a odločno vstal in nagnil še nekaj kozarčkov, preden se je poslovil.

Ko je stal zopet sam na planini, mu je ležala vsa kri v glavi, da ni čutil mrzložgočega vetra, ki se je zaletaval vanj v kratkih, močnih sunkih. Mesec, ki se je prav malo pokazal, je zahajal za goro in razsvetljeval srebrnino sveže zapadlega snega na vrhovih predgorja. Čudno svečano in tiho je bilo. V velikem miru je bučalo le kamenje, ki se je kotalilo v potoku.

Sveti občutki so ga prevzeli, ko je stopil zopet v gozd in si otipal pot pred seboj. Žganje mu je razdražilo misli in čustva. Občutil je, da je zadnjič na poti in zazdela se mu je, da se bliža koncu svojega življenja. Ko bo plen prodal, takrat bo vse končano. Nikoli več potem v goro, nikoli več! Pred bajto doma bo sedel in se oziral v skalnate vrhove, sedaj pokrite s snegom, sedaj obdane z megljo. Gledal bo, kako bodo šle nevihte čez vršace in slemena, kako se bodo bliski izgubljali v njih. Videl jih bo, ožarjene od sonca, kadar zahaja. Nikoli več ne bo slišal prasketanja kamenja, ki pada v prepade, kadar se cela četa divjih koz podi po skalah . . .

»Še nocoj in potem nikdar več . . .« je spregovoril ginjen v tihi gozd.

Golica pozimi

Foto J. Pesjak

Toda kolikor večje je bilo spoznanje, da je zadnjič, tem večja je bila njegova moč. Kakor bi rasla v njem; dvajsetletni fant ne gre tako v goro, kakor je šel on. Malo upognjen, z rokami skoro do tal in s stisnjenimi zobmi se je poganjal kvišku po strmini, naprej, vedno naprej. Nič starca ni bilo več v njem. Nič ni vedel, kako je čas minil; kakor bi zadremal, zaspanjal in spregledal: okrog njega je bil beli dan. Na sedlu je zagledal pastirsko bajto v snegu, od vseh strani so se pokazale sive gorske stene, polne snega. Veter se je polegel, da sam ni vedel kdaj. Upehal se je; zato se je naslonil na grčo in počival. Globoko je dihal in se samozadovoljno oziral po zadnjem drevju, večinoma macesnu. Le tu in tam je sameval tudi bor, majhen in skoro skrit v grmičevju. V grapah je ležal sneg, tla so bila vlažna.

Pregledal je puško, jo skrbno napolnil ter se samozavestno napotil naprej. Stopil je v prvi sneg. Prav malo ga je bilo in kamor je stopil, se je poznal korak, kajti pod snegom je bila sama mehka razmočena prst. Pri vsakem koraku se je nabrala na čevljih velika snežena gruda, da jo je težko vzdignil. Pot je bila težavnejša, kakor je mislil spočetka, včasih mu je spodrsnilo na mehkem blatu, da je komaj ohranil ravnotežje in le s težavo si je priboril pot do pastirske bajte.

Bajta je bila prazna in odprta na stežaj. Na ognjišču so ležala nedogorela, ožgana polena. Vse police so bile prazne, kajti pastirji so poskrili vso posodo, preden so odgnali živino v dolino.

Peter je snedel grizljaj kruha, da se je malo okrepčal, potem je šel na stan in čakal... Sneg na vrhovih je gorel v sončnem svitu; iz dolin se je kadila megla. Za gorami nekje je vstajalo sonce, delalo se je najlepše jutro. Skrit med gostimi vejami borovja je čakal na divjo čredo. Gledal je mrko v svet pred seboj in napeto poslušal. Čez steno, ki se je dvigala tik pred njim v nebo, je včasih padel kamen; počilo je, še enkrat, dvakrat in zopet je zavladala tišina. S strmega pobočja je zdrsnila sem in tja skoro brez šuma plast snega.

Začelo ga je zebsti in začutil je mokroto pod nogami. Spoznal je, da je premalo pripravljen za tako vreme. Za trenutek se je vdal premišljevanju, pozabil je, da čaka s puško v roki, a že prihodnji hip se je streznil in se z željnim pogledom ozrl na vse strani.

Nikjer pa se ni nič zganilo.

Naenkrat je prešinil oster žvižg ozračje; Peter je krepko prijel za puško in jo prislonil na lice. Čez steno se je pridrvila čreda divjih koz in se spustila v skalnati žleb. Pet ali šest jih je bilo; čez nekaj trenutkov pa sta se na robu pokazali še dve in se za ostalimi

pognali v dolino. Kamenje se je rušilo za njima. V velikanskih divjih skokih so frčale skale in kadar so zadele ob steno, so se razbile na tisoč kosov.

Petru je zaigralo srce, kajti čreda je prihajala vedno bliže, naravnost proti njemu. Ker je pihala nasprotna sapa, žival ni čutila nobene nevarnosti. Lep divji kozel je obstal komaj za streljaj pred njim. Nov žvižg je prešinil ozračje in tisti hip je Peter sprožil in skočil pokonci. Kozel je padel, čreda pa se je izgubila v divjem begu po bližnjem grmičevju.

Peter je prijel za lovski nož in planil v dir. A tedaj se mu je noga udrila v sneg in v trenutku je tičal do pasu v zametu. Noge so se mu zapletle v grmičevje, ki je ležalo skrito pod snežno odejo. Po vsem telesu je začutil vročino, ki se mu je kakor utrujenost razlila po vseh udih. Zahotelo se mu je, da bi obstal in počakal za trenutek, samo da bi se le malo odpočil. Tudi v nogi je začutil bolečino. Toda misel na ustreljeno žival ga ni pustila, s skrajnim naporom se je pognal iz zameta. Ko mu je noga stopila zopet na trda tla, se je globoko oddahnil. Tedaj je sprožil veter nekje v vrhu plaz snega, da je votlo zagrmelo. In sonce je prikukalo na ledeni sneg, da se mu je zableščalo v očeh. Tako žalostno sonce je bilo, nič pravega sija ni bilo v njem.

Peter je zagledal v dolinici krvavo sled; krvavo rdeče vdolbine, sem in tja cela rdeča ploskev, posuta z dlako; vse je kazalo, da je žival nevarno ranjena in da bo kmalu obležala na snegu.

»Škoda strela, če bi bil za nič...« je pomislil Peter in se napotil za sledom. Pazno je motril vsako stopinjo, čustvo zadovoljstva ga je prevzelo. Nič ni pomislil, da je z vsako stopinjo plast snega debelejša, da pelje morda sled v nevarne strmine ali jarke, kjer se prožijo vsak hip sneženi in kamniti plazovi. Nobene reči mu ni bilo mar, kozlovo brado in kožo je hotel dobiti za vsako ceno, in če bi mu bilo sto lovcev za petami, v tem trenutku bi se ne obrnil in ne zbežal. Čez nekaj časa se je ustavil in si obrisal pot, ki se mu je nabral na čelu.

»Trda bo,« je spregovoril sam pri sebi in se zazrl v strmino, ki je postajala vedno hujša. Sled se je vila v smeri proti strmi gorski steni, kjer so še poleti ležali velikanski sneženi plazovi. Sedaj je šlo na levo, sedaj na desno, a zmerom višje proti skalnim obronkom, ki so padali skoro navpično. Čudna luč je lila čez sive strmine, raz katere je zdrčala vsaka snežinka.

»Rajši ne vem kaj, kakor da bi pustil...« se je ohrabil. »Danes jih ne dobim več na spregled, jim je že po smodniku zadišalo...«

In zopet se mu je udrlo do kolen, ko se je globoko sklonil in se pognal kvišku. A komaj se je oprostil, že je tičal do pasu v snegu. Tedaj se ga je lotila silna strast, ki ga je tirala naprej, vedno višje in v vedno globlje snežene plasti.

Ko je za trenutek obstal, se je domislil, da je dan dolg in lotilo se ga je nekaj kakor skrit strah; naslonil se je na veliko skalo, ki je gledala iz snega. Na rdeče strnjene kapljice je obrnil oči in v mislih so mu začeli vstajati dvomi, da bi se mu posrečilo dobiti ustreleno žival. Sonce je stalo že visoko, a pota je bilo komaj nekaj metrov pod njim. Prav rahlo se je vprašal, ali bi se ne bilo bolje vrniti? Toda le trenutna je bila ta misel. Ko se je zagledal zopet v rdečo sled in videl, da se je malo nad njim sneg sesedel in da je obrobjen s krvjo, so ga minili vsi pomisleki.

»Težko je zadet; padel je in daleč ni več...« je sklenil.

Vzdignil je nogo s težavo in spolzela mu je zopet v sneg z občutkom, da pod njo ni nobenega dna. Sedaj se je udrila že čez koleno, zadela je ob nekaj trdega in še vedno polzi v globino... Vse telo se je nagnilo, glava je že čisto nad snegom, le zadnja noga še tiči zadaj globoko v snegu. Po vsem telesu je strepetal, vse moči so delale, a nemogoče! Čelo je zadelo ob sneg, močan sunek je prešinil vse ude – tisti hip se je pogreznil v sneženi moki.

Začutil je bolečino na glavi, kajti zadel je s temenom ob kamen.

»Božja pomoč, kam sem zašel?« mu je spolzelo iz ust. Vse moči so ga nenadoma zapustile in obležal je brez misli...

V vrhovih je završalo, čez sedlo je zapiskal veter in se sunkoma razlil po dolini. Čez nekaj minut je odprl oči. Visoko nad njim je plaval siva megla, ki jo je s strašno hitrostjo podil vihar. Zazdelo se mu je, da je začul človeške glasove, kakor daljni jok se je slišalo; zopet se mu je zazdelo, da sliši pasje lajanje. A ko je tenko poslušal, je slišal le bučanje vetra v vrhah.

Počasi si je pomagal kvišku in sedel na sneg. Z rokami si je podprl glavo, zamižal je in počival. Toda že čez nekaj trenutkov je trudno vstal, se sklonil naprej, da so mu segale roke skoro v sneg in pričel se je boriti znova s snegom. Kamnit izraz v obrazu je pričal o silnih mukah in nepremagljivi trmasti volji. Šel je naprej, korak za korakom v negotovost, in za vsak korak je bilo že premalo moči; komaj je vstal, že je vnovič pal. Vmes se je sunkoma zaganjal veter, ki se je polegel le za hip, da je potem toliko hujše zadivjal. Močan sunek mu je odnesel kučmo z glave, da je zaplesala po zraku in zdrčala po snegu. Videl je še črno piko, ki se je kotalila proti dolini, a naenkrat je izginila tudi ta. Sivi lasje so zavalovali v vetru; kakor bi ga obil z mrzlo vodo mu je bilo.

»Ali ga zmagam...?« se je vprašal, v oči pa se mu je naselila zona.

Vrglo ga je zopet in počival je sedeč na snegu. Iz malhe je potegnil steklenko žganjice, da bi se okrepčal in videl je v steklu samega sebe, svoj obraz, ki se je skrival daleč za steklom. Toda videl je le s telesnimi očmi, misel se ni več pokorila čutu. Slabost ga je stresla in izpustil je steklenico iz premrlih rok, da se je žganje razlilo in je zadišalo po njem. Brez zavesti je dejal sam pri sebi: »Žganje sem razlil.« Zganil se je in se skušal zopet vzdigniti za nekaj korakov. S trudom in naporom, z nadnaravno močjo ter že brez sape je zasledoval rdeča znamenja strjene krvi. In kakor bi mignil, je začelo lesti sonce na drugo stran. Ker je bilo blede in brez moči, ga niti ni opazil in ure je imel za minute...

Okrog poldneva je obtičala v vrhu nad sedlom meglica; čeprav je trgal veter kose od nje, je vendar ni mogel vzeti s seboj. Trdovratno se je tiščala oledenelih skal in tako malo je je bilo, da je niso mogle videti utrujene oči. Kmalu popoldne pa se je naenkrat stemnilo nad njim, da se je začudil in se ozrl proti vrhu. Toda vrha ni videl nikjer, in čez sedlo se je valilo megleno morje, ki se je nižalo vedno bolj in bolj. Preden se je dobro zavedel, mu je leglo mokro na prsi. Prestrašil se je in hotel je podvojiti svoje moči. Toda nenadoma mu jih je zmanjkalo

popolnoma. Začutil je, kako mu polagoma drevene roke, da lega nekaj težkega v noge. Prsi mu je hotela stisniti megla in začel je loviti sapo. Nekaj ga je zbadlo v srcu. Obstal je, kakor je bil, čez kolena v snegu; stal je nekaj trenutkov in padel. Puška mu je zdrknila iz rok.

Ležal je ugreznjen v snegu, okoli in okoli ga je obdajala sama megla, ki jo je podil vihar s silno močjo. Jasno se je zavedal vsega, samo tega ni mogel pojmiti, kaj se je zgodilo z njim? Nobena želja in nobena volja ni več vstala v njem, da bi se vzdignil in šel nazaj ali naprej... Kakor bi bil na varnem, na gorkem, doma na peči in bi kadil pipo: nobene skrbi, nič zavesti, da bi se mu moglo kaj zgoditi. Mirno je ležal in ni čutil ne mraza ne mokrote, samo nekaj, kakor bi hotel zaspati.

»Samo zaspati ne...« si je dejal in pogledal naokrog. Izbuljil je debelo oči, kajti čisto zgrešil je, kje je; nič več ni vedel kam in zakaj...

»Izgubil sem se...« je trudno pomislil. Zdajci se je pognal veter z vso silo in v megli je počilo, kakor bi se gora prelomila. Odmev se je odbil od štirih sten, rezko je zabrizgal glas skozi oblak. Začelo je šumeti, vršati, grmeti in grom je postajal čedalje močnejši in zopet je počilo vmes kakor strel puške, enkrat, dvakrat... milijonkrat, brez prenehanja, brez počitka, kar naprej in naprej...

»Plaz je kamenje sprožil...« je še pomislil Peter, potem pa je izgubil zavest.

Kmalu nato, ko je potihnil plaz, so mu zmrznile potne srage na čelu in licih in okoli sivih mrtvih oči se je nabralo ivje.

Zaradi današnjega hitrega načina življenja in utesnenosti v sodobni civilizaciji se ljudje že med tednom dogovarjajo o izletih ob koncu tedna in v petek že vedo, kje in kako bodo preživeli oddih. Vsakdo želi oditi čim dlje od mestnega vrveža, ropota in smradu.

V povojnih letih so se ljudje množično prese-ljevali s podeželja v večja mesta, kajti indu-strija se je naglo razvijala in ustvarjala šte-vilna delovna mesta. Kmetijstvo pa je zao-stajalo, vasi so se praznile, vedno več kmetij je samevalo. Na podeželju ostajajo v glav-nem samo ostareli ljudje, ki niso več spo-sobni za delo, in tudi ti se počasi razgubljajo po domovih za ostarele. Tako stoji danes po vsej Sloveniji nešteto najrazličnejših stavb, velikih in majhnih kmetij, senikov, zidanic . . . , ki jih razjeda zob časa.

Te napol podrte stavbe pa so ljudje začeli obnavljati in preurejati v večje in manjše vikende. Za številne meščane so postale domovi za konec tedna, od petka do pone-deljka. Tudi LD »Porezen« Cerkno je na Porezno obnovila staro, zapuščeno italijan-sko vojašnico in si uredila lovsko kočo.

V četrtek, 16. julija 1982, smo se z LD »Porezen« dogovorili, da bomo popoldne odpeljali v lovsko kočo na Porezno del opreme za kočo in tudi drug potreben ma-terial. Takoj po službi smo naložili stvari na džip in se odpeljali. Pot se vzpenja proti Novakom na Razpotje, mimo Podgazdarje-ve kmetije in čez Vršnik na Velbnik. Ko smo se pripeljali na cilj, smo stvari zložili v lovsko kočo. Trije lovci smo prišli z namenom, da bi v koči preživeli konec tedna in v zgodnjih jutranjih in večernih urah odhajali na lov. Vendar pa se je namerilo drugače in jaz sem moral – še danes ne vem, ali na žalost ali na srečo – še isti večer nazaj v dolino.

Šele ob pol osmih zvečer smo se odločili, kam bomo šli. Jaz sem se odločil za lov, vsi drugi, lovci in nelovci, pa so se z džipom namenili v planinsko kočo na Porezno, ker jim tisti večer ni bilo do lova. Vprašali so me, zakaj tudi jaz ne grem z njimi. Napol v šali napol zares sem jim odvrnil, da grem upleniti divjega prašiča, ker hodim na lov na črnuhe že petnajst let, pa se mi Diana še ni nasmehnila. »No, vsak po svoje smo na oddihu,« so rekli lovski tovariši, »zase ve-mo, da se gremo zabavat v planinsko kočo na Porezno.« Po dogovoru sem si obesil puško na ramo, zaželeli so mi dober pogled in me med smehom še opozorili, naj bo

»cvrček« že pripravljen, ko se bodo vrnili. Okrog osme zvečer sem počasi stopal prek Velbnika proti planinskemu hlevu na Medr-ah in z daljnogledom oprezal na levo in desno. Pri hlevu sem v kotu jase opazil skupino srnjadi. Postal sem in si jo ogledal. Gospodar družine je bil lep kapitalni srnjak (fant s pušljcem). Niti za hip nisem pomislil na to, da bi ga uplenil, in sem nadaljeval pot. Že v lovski koči sem se odločil, kje bom čakal divjega prašiča. Pohitel sem proti cilju. Spešil sem proti koritom, kjer se je napajala živina, ko so pod Porezno še pasli, in hitel naprej, mimo pastirske bajte in prek majhne dolinice in se ustavil pod visoko in košato bukvi. Snel sem nahr-btnik, ga položil ob vznožje debela in splezal na drevo. Malo pod vrhom sem se ustopil na primerno vejo. Oprijel sem se debela in stoje čakal črnuha. Tako sem debelo uro oprezno čakal in se skozi daljnogled razgle-doval po bližnji in daljni okolici. Večkrat sem tu že čakal srnjad, ki je proti večeru množič-no izstopala, tokrat pa ni hotela izstopiti nobena. Sonce je že zatonilo, gore na zahodu so zažarele v ognju, kazalci so se pomi-kali že proti pol deveti.

V mislih sem že plezal z bukve na tla, tedaj pa sem zaslišal šume v gozdu, nedaleč od svojega drevesa. Obrnil sem se v tisto smer in že sem zagledal v grmu malin precejšnjo premikajočo se črno gmoto, oddaljeno kakih trideset metrov. Takoj sem ugotovil, da je divji prašič. Za tako razdaljo nisem potrebo-val daljnogleda, ugotoviti sem moral le, ali je to vodeča svinja ali merjasec. Več kot deset minut sem negibno strmel v tisto smer, vendar mladičev nisem opazil. Odločil sem se, da bom streljal, tisti trenutek pa je črnuh dvignil rilec v zrak in dolgo oprezno vohljaj in poslušal. »Zavohal je nahrbtnik pod bukvi,« me je prešinilo. Niti ganil se nisem, samo opazoval sem ga. Takrat je z močnimi zobmi dvakrat glasno odtrgal ze-le-no travo in že se je skril v jelšev grm. Mračilo se je že, zato sem pripravil puško in čakal, kdaj se bo spet prikazal iz grmičev-ja. Minilo je skoraj pet minut, preden sem ga zagledal, najprej glavo in nato še močne prsi; to je bilo za črnuha usodno. Pok je pretrgal globoko tišino in divji prašič se je z zadnjim naporom pognal v jelševje. Slišal sem še, kako se je poslednjikrat premaknil, nato pa je zavladala gluha tišina. Nekaj minut sem še ostal na drevesu in poslušal,

ali se bo še kaj zganilo v grmovju, nato pa sem splezal na tla. Medtem se je že precej zmračilo, še temneje pa je bilo v nizkem grmičevju. Odpravil sem se na nastrel in kake tri metre od njega je v grmičevju ležal prašič. Čeprav sem bil prepričan, da je merjasec, sem se hotel še enkrat prepričati. Ko sem zagledal trofejne čekane, sem bil izredno vesel.

Ker je bilo že pretemno, da bi mogel merjas-ca iztrebiti, sem se vrnil do ceste, ki pelje na Porezen, da bi počakal svoje lovske tovariše. Čakal sem kako uro v popolni temi, potem sem le zaslišal ropot motorja in zagledal sij žarometov. Ustavil sem džip in ko so lovci izstopili, so mi takoj čestitali in me vprašali, kakšnega srnjaka sem uplenil, kajti opazili so smrekovo vejico na mojem klobuku. »Kakšnega srnjaka neki,« sem jim odgovoril, »saj sem vendar šel loviti divjega prašiča!« Niso in niso mogli verjeti, da sem uplenil prašiča, težkega na prvi pogled sko-raj sto kilogramov. Vprašal sem jih, ali ima kdo žepno svetilko, ker črnuha v temi nisem mogel iztrebiti. Imel jo je šofer džipa, ki ni bil lovec. S prižgano svetilko smo takoj odhiteli k plenu. Tovariši so bili še vedno začuden in le stežka so verjeli, čeprav sem že držal lovski nož v rokah, da bi prašiča iztrebil. Štirje smo ga potegnili na majhno ravnico, kjer sem ga očistil drobovja; jetrca in srce smo zavili v plastično vrečko in nosil jo je tisti, ki nam je svetil. Drugi smo vlekli prašiča proti cesti. Vlekli smo ga približno kilometer po gosti gorski travi, in to z glavo naprej, po lovskem pravilu, da je bilo drsno trenje med prašičevimi ščetinami in travo čim manjše. Nato smo ga naložili na džip in ga odpeljali k lovski koči.

V lovski koči je sledilo zadnje dejanje lova na divjega prašiča. Najprej smo ocvrli jetra, da bi vinska kapljica laže tekla po grlu. Ko smo izpraznili lepo število steklenic, smo se ob treh ponoči odpeljali v dolino. V lovski koči sta ostala prek sobote in nedelje le dva lovca. V ranih jutranjih urah smo v Cerknem prebudili preglednika in odpremnika divjadi in položili plen na za to pripravljeno mesto. Ker se je vse dogajalo ponoči, nisem imel priložnosti, da bi svojega prvega upenjene-ga merjasca tudi fotografiral. Naslednji dan pa sem napravil nekaj posnetkov, ki me bodo vedno spominjali na ta čudoviti dogo-dek.

LD »Porezen« – Cerkno

Divjad v Britanski Kolumbiji

Nikjer v Severni Ameriki nista bogastvo in raznovrstnost lovnih vrst divjadi tolikšna kot v 948 000 km² veliki kanadski provinci Britanska Kolumbija (Slovenija 20 251 km²). Največ divjadi je v območjih z milejšo zimo.

Tako živi tu trikrat več losov (250 000) kot na Aljaski in zato je tudi letni odstrel tu najvišji v Severni Ameriki. Tudi število snežnih koz ni nikjer višje, odstrelijo pa jih 1000 na leto.

Tu žive štiri vrste divjih ovc, od bele divje ovce na severu do kalifornijske debeloroge ovce. Med lovsko zanimive vrste sodi tudi »skalni« jelen vapiti na južnih pobočjih Skalnega gorovja. Druga podvrsta tega jelena, t.i. »Rooseveltovcov vapiti«, živi na prostranem otoku Vancouver (1,5-krat večji kot Slovenija). Številni so tudi virginjski ali belore-

pi jelen (40 000), ki živi predvsem na jugovzhodu.

Od 7000 grizljev, to sta 2/3 vseh kanadskih rjavih medvedov, jih na leto odstrelijo okrog 300. Veliko pogostejši je črni medved ali baribal, saj njegovo številčnost ocenjujejo na 90 000 živali. V južni polovici province živi tudi okrog 3500 pum ali gorskih levov.

Tudi volkovi niso redki, ponekod so celo številni. Tako pristojno ministrstvo za okolje načrtuje v 14 000 km² velikem območju ob reki Muskwari odstrel 400 volkov, in sicer zato, da bi ustavilo nevarno nazadovanje losov, divjih ovc, karibuev in vapičev. Lovski revirji Britanske Kolumbije so razdeljeni v osem gospodarskih enot, za katere posebej določajo dovoljeno število odstrela posameznih vrst in lovne dobe. Tujci smejo loviti le v spremstvu domačih vodnikov in s posebno licenco.

Steklina v evropskem prostoru

Nedolgo tega so v poročevalskem centru v Tübingenu (ZRN) objavili podatke o steklini v letu 1983, in sicer iz 17 držav, med njimi tudi iz Turčije.

Ti podatki kažejo, da je 1/3 (33,9 %) vseh primerov stekline (20 458) v ZR Nemčiji. Sledijo Francija (13 %), NDR (10,9 %) in ČSSR (10,2 %), nato Avstrija (6,7 %), Jugoslavija (5,6 %), Švica (5,2 %), Madžarska (4,9 %) in Poljska (4,1 %). Če k tem državam prištejemo še Turčijo, bi se uvrstila na peto mesto, druge države pa bi zdrsnile za mesto navzdol.

Analiza javljenih primerov pripelje do zanimivih in pomembnih ugotovitev. Prevladuje *silvatična* (gozdna) steklina, med živalmi pa obolevajo predvsem lisice (nad 70 %) v ZR Nemčiji, NDR, Franciji, Holandiji (15 lisic; pri drugih živalih stekline niso ugotovili), Italiji, Jugoslaviji, Avstriji in Švici. Goveda, mačk, ovc in koz zboleva v omenjenih državah do 7 %, psov pa največ do 3 %. Države s povprečno (statistično ugotovljeno) pogostnostjo stekline pri lisicah (30–60 %) so ČSSR, Belgija, Luksemburg, Romunija in Poljska. Po statističnih podatkih so v omenjenih državah ugotovili steklino pri 7 % psov, medtem ko je zbolelo 20–24 % mačk, goveda in ovc.

V Turčiji so 2/3 (62,3 %) primerov stekline ugotovili pri psih, 8 % pri mačkah,

LOS (*Alces alces*)

Los živi po močvirskih gozdovih v pokrajinah ob Vzhodnem morju, na Norveškem in Švedskem, v Sovjetski zvezi po vsej Sibiriji ter v Severni Ameriki. Najmočnejši primerki (Aljaska) dosegajo telesno dolžino od 260 do 290 cm, plečno višino do 2 m in tehtajo več kot 1000 kg. Košuta se od samca po velikosti in po barvi ne razlikuje, je pa brez rogovja.

SEVERNI JELENI

Severni jeleni, tako udomačeni kot divji, so med vsemi jeleni najpomembnejši. Brez severnih jelenov številna ljudstva visokega severa ne bi mogla vzdržati v težkem boju za obstanek in ne bi mogla naseliti tako obsežnih pokrajin. Za Fince in Laponce, Ostjake in Samojede, Tunguze in Koreke ter kanadske Eskime pomeni severni jelen življenje. Severni jelen je zanje vprežna in jezdna žival, potrpežljiv »tovorni osel«, »molzna krava« in klavna žival.

Severni jelen je dolg od 180 do 190 cm, plečna višina doseže do 110 cm. Oba spola nosita rogovje, le da ima košuta šibkejšega.

V severnoameriških iglastih gozdovih in v gorovjih Britanske Kolumbije ter Alberte živi gorski karibu (*Rangifer caribou*), ki prav tako spada med severne jelene.

VIRGINJSKI ALI BELOREPI JELEN (*Odocoileus americanus*)

Trideset podvrst tega jelena živi po vsej Severni Ameriki od Kanade do Floride, čez Srednjo Ameriko do Gvajane, Venezuele in Kolumbije. Walt Disney ga je ovekovečil pod imenom »bamby«. Odrasel jelen je dolg do 180 cm, rep je dolg do 30 cm. Po velikosti dosega in presega damjeka.

Vir: H. W. Smolik »Živalski svet«, DZS 1967

20 % pri govedu, 4 % pri ovcah, pri lisicah pa le 0,3 % primerov stekline. To je najbolj očiten dokaz za značilno urbano (mestno) steklino, katere glavni prenašalci so domače živali. V državah z urbano steklino živi le malo psov in mačk v nadzorovanih, stanovanjskih objektih, pač pa prevladujejo pohajkaški psi in mačke brez gospodarja. To je največji problem v boju proti steklini, ki ogroža ljudi. Pri divji (silvatični) steklini (lisica zastopana v več kot 70 %) se prenašalska veriga lahko prekine s cepljenjem psov in drugih domačih živali. Pri urbani steklini (pes in mačka 70 %) pa so nujni učinkoviti ukrepi za zmanjšanje števila klateških živali, zlasti v mestnih in primestnih okoljih.

Nemška demokratična republika

Prvega septembra lani je v NDR začel veljati nov lovski zakon, ki je prav tako kot v Zvezni republiki Nemčiji obdržal nekatera toga določila, sprejeta že leta 1953. V bistvu so nova le določila o državnem lovu.

Z razliko od treh zahodnih okupacijskih con, to je kasnejše ZR Nemčije, v sovjetski coni novi lovski zakon ni ohranil temeljna določila rajhovskega zakona. Pravica do lova v NDR zdaj ni več vezana na lastninsko pravico nad zemljiščem.

»Lov pripada ljudstvu«, je osnovno izhodišče zakona iz leta 1953, nov zakon pa to misel opredeljuje takole: »Divjad je ljudsko premoženje in lovstvo se ureja državno«. Lovsko gospodarstvo (oskrba prebivalstva z mesom, industrije z lovskimi surovinami, preprečevanje škod v kmetijstvu in ohranitev divjadi kot sestavnega dela narave, družbenega bogastva in znamenitosti domovine) je organizirano državno in društveno. Prednjačijo državna gozdna gospodarstva, sicer pa obstaja tudi neke vrste lovška oblast, na vrhu katere je ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ministrstvo načrtuje razvoj lovstva, predpisuje enotne gojitvene smernice, program lovskega izpita, odreja gospodarjenje, raziskovalno delo in izvajanje lova. Ministrstvo je pristojno tudi za vsa vprašanja državnih lovišč in za mednarodne stike, zlasti za sodelovanje z drugimi socialističnimi državami. Ministrstvu so podrejene okrajne lovske oblasti, ki neposredno nadzorujejo tudi lovske družine.

V lovski družini je običajno včlanjenih od 25 do 30 lovcev, ki za skromen članski prispevek dobijo v upravljanje lovišče brez odškodnine. Lovsko družino vodi predsednik. Člani lovske družine so zadoženi vsak za svoj revir, v katerem morajo poleg drugih gojitvenih del zatirati »škodljivce«, izvajati odstrel parkljaste divjadi in nadzorovati ter varovati divjad. Lovcev brez lovišč (kot npr. v ZR Nemčiji) tam ni. Kdo lahko postane lovec in koliko čakajočih kandidatov bo smelo opravljati lovski izpit, pa je odvisno od krajevne lovske družine.

Dovoljenje za nošenje orožja izdaja ljudska milica. Vendar vsak lovec nima niti lastnega orožja niti orožnega lista. Praviloma na lovu uporabljajo le prelamače, repetirke so redke, za pištole pa v zvezi z lovom dovoljenj sploh ne izdajajo. Lovska družina je običajno lastnik več pušk, ki jih posoja lovcem, predvsem na skupnih lovih.

Člani lovske družine morajo biti tudi sokolarji, vodniki in rejci lovskih psov ter rogisti. Že omenjene ministrske odredbe in direktive nalagajo gojitvene obveznosti tudi gozdarskim in kmetijskim organizacijam, pa tudi obvezno sodelovanje v ukrepih za preprečevanje škod.

Pretežni del uplenjene divjadi morajo oddati na določena zbirna mesta. Le manjši del (10–30 % – odvisno od vrste) ostane lovski družini, ta pa ga razdeli članom ali proda in tako dobi sredstva za dejavnost.

Obsežen del zakona zajema omejitve in prepovedi. Za razne prekrške so značilne visoke kazni (500–1000 mark) in drugi disciplinski ukrepi, ki veljajo tudi za nelovce, ki prekršijo ta zakon.

Pozimi, ko tla pokriva snežna odeja, se srnjad trudi, da bi prišla do drevesnih semen in plodov (predvsem do bukovega žira, hrastovega želoda, plodov jerebike ipd.), zato pod drevesi razkopava sneg vse do tal

Foto B. Krže

Lovska organizacija

Lovskogojitveno območje – enotna zveza lovskih družin

V Savinjsko-kozjanskem lovskogojitvenem območju, ki pokriva celjsko regijo, in je že konstituiral svoje organe, sta do konca lanskega leta delovali ZLD Celje s 43 lovskimi družinami in ZLD Savinjska dolina s 5 lovskimi družinami. Pred 5 leti je na tem območju delovala enotna ZLD Celje, nato pa se je od nje odcepilo 5 LD, ki so v občini Žalec ustanovile ZLD Savinjska dolina. Že po nekaj letih pa se je pokazalo, da so bili lovci, ki so izstopili iz celjske zveze, v zmoti. Vodstva obeh zvez so se zaradi enotne gojitve divjadi in enotnega delovanja na območju lani

potrudila in pripravila vse potrebno, da je prišlo do združitve, ki so jo potrdili na programsko-volilni skupščini 21. 12. 1984, ko so se delegati LD na osnovi sprejetega samoupravnega sporazuma v vseh 47 LD izrekli za to, da se obe ZLD združita v enotno »SAVINJSKO-KOZJANSKO ZVEZO LOVSKIH DRUŽIN CELJE«. Zveza je po izvolitvi organov in sprejetju programskih usmeritev začela delovati 1. 1. 1985. Tako zdaj deluje na Savinjsko-kozjanskem lovskogojitvenem območju le ena ZLD, ki nosi ime tega območja in ima sedež v Celju. Obširni program dela, sprejet na programsko-volilni skupščini, zavzuje izvoljene organe in lovske družine, da se zavzeto lotijo izvajanja sprejetih nalog in z delom ter s povezovanjem drugih dejavnikov v prostoru dokažejo, da so s to združitvijo na pravi poti.

Rudi Žugelj

Jubilanti

Stanko Colarič je lani aprila praznoval sedemdeseti rojstni dan.

Rodil se je 19. 4. 1914 v vasi Dol pri Podbočju. Že ime vasi pove, da je to lepa dolinica, ki jo na obojni strani obdajajo gozdovi, na prisojni pa vinogradi, kjer zraste pristen cviček, Stankov pa je še posebej dobro poznan.

Colaričeva družina je znana lovska družina. Lovec je bil že Stankov oče, brat Lojze pa je bil dolga leta predsednik LZ Posavje. Tudi oba Stankova sinova se nista izneverila tradiciji; starejši sin Jože je predsednik LD Podbočje.

Stanko je član LD Podbočje od njene ustanovitve leta 1946. V družini je opravljal naslednje funkcije: v letih 1955–1958 in

Stanko Colarič

1963–1967 je bil starešina, v letih 1953–1955 in 1960–1966 pa gospodar LD.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, Kinološka zveza Slovenije pa mu je podelila srebrni znak za zasluge v kinologiji.

Colaričeva družina je tudi med vojno pokazala visoko narodno

Na posebne živčne centre za tvorbo rogovja pri srnjakih vplivajo tudi mnogi notranji in zunanji dejavniki, kar se dosledno odraža v poteku rasti in kasnejši dokončni obliki in masi rogovja

Foto K. Lampe, Diana

Jože Jurečič

Ludvik Ferjančič

France Pajnič

in politično zavest. Brat Lojze je bil med ustanovitelji odbora OF v Podbočju, Stanka pa so odpeljali v taborišče. Po vojni je aktivno sodeloval v političnih organizacijah in organih oblasti.

Dragi Stanko! Narava se je spet preoblekla v živopisne barve, nad tvojo zidanico se oglašajo črički, znanilci trgatve, po obronkih Gorjancev se bo oglasil lovski rog. Člani LD Podbočje ti k jubileju iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolgo hodil z nami na brakade!

Člani LD Podbočje – J. Z.

Jože Jurečič, član LD Veliki Podlog, je 20. oktobra 1984 slavil svoj petinsedemdeseti rojstni dan.

Če odštejemo leta 2. svetovne vojne, ko je bil kot večina ljudi s Krškega polja izgnanec, je član zelene bratovščine že 44 let. Zapriseženi lovec, kot se je včasih reklo, je postal pri takratnem zakupniku leta 1936. Malo bolj razdovednim, ki ga povprašajo, kaj je počel pred tem, šegavo pomežikne in pove, da kri pač ni voda. Po osvoboditvi je bil med ustanovnimi člani LD Veliki Podlog, ki ji je ostal zvest do danes. V 37 letih, kar deluje družina, je bil razen šestih mandatnih obdobji vedno član UO ali NO, nazadnje od leta 1980 do leta 1982. Kar šestkrat je bil gospodar družine, kar potrjuje, da je izkušnje gojitelj in poznavalec divjadi in lovišča ter pravičen lovec. Njegovo prizadevno delo v lovski organizaciji ga je pripeljalo v IO Lovske zveze Posavje, v katerem je delal od leta 1962 do 1964. V tem obdobju je kot vodja jerebičarne na Trški gori s svojim nesebičnim delom in poznavanjem proble-

mov veliko prispeval k temu, da se je jerebica na Krškem polju v kritičnih časih obdržala in se tudi številčno okrepila in je tudi zato še danes dokaj številen okras naših lovišč.

Za svoje dolgoletno prizadevno in uspešno delo je bil Jože odlikovan z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge III. stopnje, kot gojitelj lovskih psov pa je bil odlikovan s srebrnim znakom za kinološke zasluge. LD Veliki Podlog ga je imenoval za svojega častnega člana. Jože je ves svoj prosti čas posvetil naravi, saj je poleg tega, da je dober lovec, tudi priznan čebelar. Svoje bogate izkušnje nesebično prenaša na mlajše lovce. Vsi, stari in mladi lovci, pa zelo radi prisluhnemo njegovim lovskim doživljanjem in zgodbam, polnim duhovitosti in zanimivosti iz časov, ki so že daleč za nami. Lovskemu prijatelju in tovarišu čestitamo za visok življenjski jubilej in mu želimo še obilo zdravja, dober pogled in ravne cevi.

Lovci LD Veliki Podlog

Ludvik Ferjančič, član LD Prežihovo-Kotlje, je prve dni junija lani v krogu lovskih tovarišev in sorodnikov praznoval sedemdeseti rojstni dan. Ludvik se je rodil 2. 6. 1914 v Erzeltu v Vipavski dolini, od koder ga je pot vodila skozi Kungoto, Maribor in druge kraje k nam v Prežihovo Kotlje; leta 1947 je prišel na državno posestvo Šrotnek za upravnika. Ludvik je postal lovec leta 1946 v Kungoti, leta 1948 pa se je včlanil v LD Prežihovo, takrat Uršlja gora. V LD je bil vedno zavzet gojitelj divjadi, opravljal pa je tudi pomembne funkcije

(1951–1953 gospodar, 1960–1964 kinološki referent in 1968–1972 predsednik NO družine). Za vestno delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, poleg tega pa je dobil tudi več državnih odlikovanj; med vojno je bil borec Lackovega odreda.

Borec za ohranitev narave in prijateljstva med lovci, predvsem z družabnimi hotuljskimi lovci, pa je še danes saj ves prosti čas še vedno posveča gojitvi divjadi in jo občuduje v njenem naravnem okolju. Trofej je v njegovem stanovanju zelo malo, saj pri Ludviku še velja misel, da je divjad najlepša živa!

Lovci LD Prežihova – F. R.

Ko človek vidi **Franceta Pajniča**, s kakšnim veseljem in mladeniško zagnanostjo odhaja na lov, mu ne bi prisodil, da je 19. januarja 1985 praznoval že 80. obletnico rojstva.

Rodil se je v Zapotoku pri Ribnici. Oče je kmetoval, bil pa je tudi lovec pri lovskem zakupniku Rusu, ki je imel v zakupu lovišče Velika gora. Tako se je France že zgodaj seznanil z lepotami lova, ki ga je tako pritegnil, da je pričel redno spremljati očeta na lovu. Njegovo veselje do lova je opazil tudi lovski zakupnik Rus in mu podaril puško šibrenico. Takrat je bilo Francetu sedemnajst let. Še danes se živo spominja svojega prvega lova, na katerem je lahko tudi on nosil puško, in prvega zajca, ki ga je takrat položil na dlako v Podbreškem plazu.

Že zelo zgodaj je moral oditi s trebuhom za kruhom. Kot pravi Ribničan se je ukvarjal s prodajo

suhe robe, predvsem v okolici Velenja, zato je tam tudi veliko lovil.

Kot zaveden Slovenec je že leta 1942 pričel delati za partizane, ko so mu postala tla prevročna, pa je tudi sam prijel za puško. Njegove lovske veščine so tudi v partizanih prišle večkrat prav, če ne drugje, pa pri oskrbovanju s hrano.

Po osvoboditvi se je zaposlil pri podjetju Suha roba v Sodražici, v katerem je leta 1955 dočkal upokojitev.

Seveda se je tudi po osvoboditvi ukvarjal z lovom in je eden izmed ustanovnih članov LD Sodražica.

Tako vnet lovec kot je France, seveda ne more biti brez lovskega psa. Spremljajo ga že vse življenje. Najraje je imel istrske goniče in lovske terierje. Vedno se rad spominja lovskih terierjev Ade in Vojka, ki sta poglata iz lisičine vsako lisico pa tudi marsikatega jazbeca iz jazbine. V mladosti je bil France nagle jeze, kadar se mu je zdelo, da kdo ne dela prav in še danes rad povzdigne glas, če se mu kakšna stvar ne zdi pravilna. Ves čas pa je dober in pošten lovec ter gojitelj divjadi.

France pa ni samo lovec, temveč je aktivno deloval tudi pri vodenju LD Sodražica. Tako je bil od leta 1950 do 1956 in v letih 1965 do 1966 član UO, od leta 1961 do 1964 ter od leta 1968 do 1970 pa član NO. Leta 1957 je dobil znak za lovske zasluge, leta 1982 pa srebrni znak za kinološke zasluge. Za dolgoletno vestno delo pri cenitvi škode, ki jo povzroča divjad, je leta 1984 dobil priznanje LD Sodražica.

Ob visokem življenjskem jubileju ti želimo še mnogo srečnih in zadovoljnih let z veliko lovske sreče!

Lovci LD Sodražica – M. P.

Franc Kodra je 16. 9. 1984 praznoval svojo osemdesetletnico.

Rodil se je na Črnem vrhu v Tuhinjski dolini. Že v mladosti je bilo njegovo življenje povezano z lovom in že pred 2. svetovno vojno je opravljal službo lovske-

Franc Kodra

Angel Turk

Nino Dretnik

ga čuvaja. Po vdoru okupatorja na naše ozemlje je že leta 1941 prijel za puško in se bojeval vse do osvoboditve. Po končani vojni se je zaposlil kot logar pri Gozdarskem podjetju Šipek v Kamniku.

Leta 1946 je bil Franc med ustanovitelji LD Motnik-Špitalič in vsa leta ostal njen dober in vesten član. Več let je bil družinski lovski čuvaj in član disciplinskega razsodišča (1965/67) ter član UO (1949/55 in 1961/65). Franc je v naših vrstah zelo priljubljen in uživa ugled poštenega lovca, ki je vedno pripravljen svetovati in pomagati mlajšim lovcem. V družini pa slovi kot dober »petelinar«. Številnim lovcem je kot vodič s svojim znanjem in izkušnostjo pomagal do velikega petelina, zaradi svoje velike nesebičnosti pa sam ni nikoli prišel do njega. Zato smo mu lovci za osemdeseti rojstni dan podarili oljno sliko z motivom divjega petelina.

Francu ob njegovem visokem jubileju iskreno čestitamo in mu želimo veliko zdravja in dober pogled!

Člani LD Motnik-Špitalič – M. J.

Angel Turk, ki praznuje 75. rojstni dan, član ruške LD, se je rodil 2. 9. 1909, v času, ko se začne odpirati kljun pisanega gozdnega viteza jereba, ko skozi zasanjano tišino srebrno zatrepeta njegov mili spev, ki presune sleherni lovsko srce. Čudovita okolica rojstnega kraja Branika, vsa bujna v objemu južnih vetrov poleti in trda in ostra v zimskem zavijanju burje, je poskrbela, da je že kot majhen fantič vzljudil naravo.

Toda mladi Angel je kmalu spoznal, da dozoreva pod sicer toplim, vendar nesvobodnim soncem potujčene ožje domovine. S tem se ni mogel sprijazniti. Mladostna zagnanost in hrepenenje po svobodi sta ga prignala na sever, kjer je našel novi dom v našem kraju pod zelenim Pohorjem. Toda tu se je moral še enkrat upreti vsiljivcem. Pridružil se je odporiškem gibanju in osvoboditev dočakal kot kurir.

Po vojni je s službovanjem na odgovornih mestih pomagal, da bi domovino spet postavili na noge, in za svoja prizadevanja dobil več državnih priznanj in odlikovanj.

Ko se je leta 1947 rojevala naša lovska družina, je bil Angel med njenimi ustanovnimi člani. Do leta 1950 je bil tajnik družine, od leta 1950 do 1953 blagajnik, nato je bil od leta 1953 do 1955 starešina, od leta 1955 do 1970 član NO, leta 1970 pa je postal član disciplinske komisije, kar je še danes. Angel je pravi strokovnjak za gospodarjenje v družini, kar znamo še posebej ceniti. Za njegove zasluge smo se mu skromno oddolžili z lovskim znakom za zasluge, ki ga je na naš predlog prejel od LZS.

Brez njega si naših skupnih lovov in lovskih prireditev kar ne moremo misliti, saj bi preveč pogrešali njegove sposobnosti in humor. Kot vodja lova nam je večkrat dejal: »Če hočete, da bom Angel, naj bo tako in tako, drugače znam biti tudi Turk!«

Dragi Angel, za tvojo petinsemdesetletnico ti želimo vse, kar si želiš sam, zlasti zdravja in sreče in se ti obenem iz srca zahvaljujemo za tvoje delo za našo družino. Da bi ti še mnogo let oko zažarelo ob visokem vrisu hitronogih brakov na lovu v

našem prelepem lovišču in da bi tvoje prijateljstvo še dolgo gredo naša srca.

Tvoji ruški lovski tovariši – Š. J.

Nino Dretnik, dolgoletni starešina LD »Peca«-Mežica, je septembra 1984 praznoval svojo 60. letnico.

Rodil se je 7. 9. 1924 v Črni na Koroškem. Njegov oče, rudniški obratovodja, je bil dolga leta zakupnik lovišča v Koprivni in je Nina že v rani mladosti seznanil z lepotami narave, z divjadjo in gozdom.

Nino se je že pred drugo svetovno vojno zaposlil pri gozdarskem obratu rudnika Mežica, nato obiskoval srednjo gozdarsko šolo in se po končanem šolanju znova zaposlil pri rudniku Mežica, kjer je postal revirni gozdar. Leta 1955 je prevzel gozdarski obrat; v njem je bil obratovodja vse do upokojitve leta 1984.

V lovske vrste je stopil takoj po vojni, najprej v LD Koprivna, od leta 1949 pa je član LD »Peca«. Nino je že leta 1949 opravil lovsko-čuvajski izpit pri takratni Okrajni zvezi v Slovenj Gradcu. Leta 1952 je prevzel delo tajnika v LD »Peca«, ki ga je opravljal do leta 1957, ko je postal starešina kar za 24 let, do leta 1981 (z enoletno prekinitvijo). Zdaj je v upravnem odboru lovskega doma.

Težko je samo z nekaj besedami opisati njegovo lovsko udejstvovanje, saj našega Nina kot dobrega lovca in odličnega družabnika ne poznajo samo lovci v našem koroškem kotu, temveč po vsej Sloveniji pa tudi onstran meje.

V LD »Peca« ni bilo akcije, pri kateri Nino ne bi sodeloval. Že leta 1952 je bil v gradbenem odboru pri postavitvi prve lovske kočice, na Mučevem, ki je dobila ime »Šahmanova« – po znanem partizanu-prvoborcu, ki je padel v bližini tik pred osvoboditvijo. Leta 1960 je vodil preureditev rudniške gozdarske kočice na Peci, ki nam jo je dal rudnik v souporabo. Leta 1977 je bil spet predsednik gradbenega odbora pri gradnji lovskega doma na Lomu. Ob otvoritvi kočice je organiziral tudi pobratenje z LD »Boštanj« in lovci iz Vratišince pri Čakovcu.

Nino je tudi pobudnik in organizator prvih lovskih razstav trofejev v našem bazenu, obenem pa je bil tudi pobudnik za izpuščanje zajcev in fazanov v lovišče; živali je priskrbel na Hrvaškem in v Vurbergu.

Omenil sem samo njegovo najvažnejše delovanje v lovstvu in povem naj le še to, da je tri mandatne dobe sodeloval tudi kot član IO Zveze lovske družine Maribor ter da aktivno sodeluje tudi v mnogih drugih organizacijah. Med drugim je bil 15 let predsednik nadzornega odbora pri Planinskem društvu, in je dobil tudi srebrno značko Planinske zveze Jugoslavije.

Za dolgoletno plodovito delo na lovskega področja ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom in redom za lovske zasluge III. stopnje.

Dragi Nino, ob življenjskem jubileju ti lovci iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolgo ostal med nami čil in krepak, da bi še dolgo uživali sadove tvojega dela in upamo, da te bomo zdaj, ko si v pokoju, še večkrat srečali na lovske stezih in v našem lovskega domu!

Lovci LD »Peca«-Mežica – L. M.

Lovski oprtnik

Dvesto trideset let lovske zakonodaje

Cesarica Marija Terezija je 21. marca 1754 izdala lovski red (JAGER ORDNUMG), prirejen za vojvodino Koroško, vendar pa zaradi podobnih razmer verjetno ne bi bil drugačen tudi za takratno Kranjsko.

Zato naj kot zanimivost navedem iz tega dokumenta nekaj določb:

Čas za jelena streljati v ravnini, v sredogorju in po planinah je od 15. junija do sv. Mihaela, tj. do 29. septembra – odstrel je dovoljen od osmeraka navzgor – za košute s teleti pa od 18. oktobra do 2. februarja (Svečnice).

Srnjake je dovoljeno streljati vse leto, medtem ko naj se srnam – brejim, vodečim prizanaša!

Gamse loviti pa je dovoljeno od 15. junija do sv. Treh kraljev, 6. januarja.

O zvereh: Medveda, volka, risa, vidro, jazbeca, lisico, divjo mačko i.dr. lahko v svojem lovišču vsakdo lovi vse leto in jih zatira.

Kazni: Če lovski upravičenec v lovopustu upleni npr. jelena, mora plačati 24 fl., za srno 10 fl., za gamsa 12 fl., za kozliča pa 6 fl. – Enaka kazen doleti tiste lovske upravičence, ki bi v prepovedanem času ukazali omenjeni odstrel svojim lovcem ali kmetom. Če bi pa le-ti ne mogli plačati, naj se jim prisodi zaporna kazen ali pa naj se jim za pol ali za celo leto odvzame pravica do lova. Podložnik pa naj bo v tem primeru kaznovan ne le z zaporom, temveč še z udarci!

V posebnem odstavku pa je zapisano »olajšava«:

»V slučaju nujne lastne potrebe pa je dovoljeno upleniti jelenčce (tele), srno ali gamsjega kozliča.«

Prepovedano je tudi nastavljanje zanke zajcem, jerebicam in drugi pernatih divjadi.

Deželni stanovni lahko streljajo na svojem teritoriju mlade zajce in drugo perjad. – Če pa lovijo jerebice z mrežo, pa morajo izpustiti iz vsake kite enega petelinčca in dve putki – eno staro in eno mlado.

Najstrožje pa je prepovedano ro-

pati gnezda vseh divjih kur brez izjeme.

Vendar pa je tudi v tem primeru »izjemnica«, namreč, da gospod lovišča sme za lastno veselje vsakovrstna jajca pustiti doma izvaliti. V srednjem veku je bilo pod hudo kaznijo prepovedano odnašati mladiče sokolov (op. pisca).

Prodajalci divjačine so dolžni uradnim osebam pokazati potrdilo o izvoru tega blaga, v nasprotnem primeru pa naj se jim le-to odvzame, vrh tega pa morajo plačati še 2 fl. »pro Cassa Pauperum« – v ubožno blagajno! – Takšne trgovce pa naj pogosteje nadzorujejo tržni inšpektorji (Marekt-Richter).

Prav tako ne smejo belostrojari brez ustreznega potrdila sprejemati ali odkupovati kož. Kdor pa bi prinesel kožo brez ustreznega potrdila, ga je treba takoj aretirati in prijaviti pristojnemu sodniku. Varuhi mestnih vrat ne smejo ob prepovedanem času (lovopustu) dovoljevati uvoza divjačine v mesto.

Ta zakon (red) predvideva tudi komisijsko ocenitev škode od divjadi. Kmetje imajo pravico preprečevati divjadi, da ne dela škode na kulturah, seveda brez psa in strelnega orožja.

Po tem lovskem redu je smela nositi lovsko obleko le stanovska gospoda in člani (lovci) lovskega združenja (Jager-Parthey). –

Stanko Lapuh

Skakalec v višino (z mesta)

Zopet je bilo ob Donavi v Belju, da smo raziskovali delovanje enega od kalibrov moje kroglice na tamošnje veliko in srednje veliko divjad. Kočijaž in lovec sta sedela na kozlu lovskega voza, midva s prijateljem Rafkom pa za njima na leseni klopici brez blazin. Nekaj živali je že ležalo na nevzmetenem vozu za nama, tresenje voza je bilo tako še silovitejše, da je bolelo v križu in trtici. Tako smo voz ustavili ob neki visoki žični obori za varovanje topolovega nasada pred divjadjo. Konja sta dobila vsak svojo obešeno krmilno vrečo z zobjó, mi pa smo segli po okrepljeno vsak v svojo cajnjo, začehši s tamošnje ljuto prepečenico. Tedaj se je v obori nekaj zganilo, se je v poldnevem soncu rdečasto zasvetilo. In pritekel je eden tistih čudovitih jelenov z zlato-

Foto Janez Papež, Diana

črnkasto zimsko dlako. Pritekel je prav do dela ograde pred nami. Veter smo resda imeli dober, a da nas ne bi bil videl na kakih dvajset korakov, to je bilo nemo goče. Ali pa je videl samo konja, svoja mirna, miroljubna živalska sorodnika, nas puške pa je hladnokrvno prezrl, dobro vedoč, da mu nič ne smemo. Tako je povsem hladnokrvno in počasi korakal pred nami ob visoki žični ograji sem ter tja, ves čas s smrkcom pri tleh, predstavljajoč sprednje parklje strmo na samosvoj način: kot da nekaj išče, raziskuje, otipava... Naposled je na nekem mestu malo pokopal, brnil zemljo proč, z zadnjima nogama stopil na očitno izbrano mesto in tam še malo popteval. Zatem se je prestopil spredaj pravokotno na ograjo in mirno obstal. Mirno da, toda na čudovitem telesu so vse mišice pod kožo kar igrale, kot da se pripravljajo na nekaj velikega, izrednega.

Nato se je silno telo rahlo zagugal – naprej, nazaj, zopet naprej, pa sunkoma nazaj, domala do vseda, a že isti hip je neznana neznanska sila mišic in kit, vsaj 200 kilogramov tkiva, mesa in kosti, drobovja in rogovja, pogna-

la lepota v vis, s sprednjimi nogami ob prsni, z zadnjimi izproženimi nazaj, z iztegnjenimi vratom, da je v loku dosegel in presegel vrh ograde, vztrajnost ga je gnala naprej in čeznjo (nič se je ni dotaknil). Že proti zemlji je počasi stegnil sprednji nogi, zadnji pa bliskovito iztegnil naprej, rogovje je položil domala na hrbet in že je pristal na sprednjih nogah, zadnji sta ga pognali naprej, a že je zavrl hkrati z vsemi štirimi. Ograji in nam ni privoščil niti pogleda, mirno je odkorakal naprej, nekaj smukaje z grmovja. »Ee, majke mu njegove, kao da ništa nije bilo! A tako nešto ni ja, stari, dosada nisam video.«

Namerili smo mu okroglo 3 metre višine za skok v višino z mesta. Videli sem jih že bil skakati v diru čez visoko grmovje, a česa takega še ne! Le kozorog zna skočiti še više, tudi z mesta, vedo povedati Trentarji.

Mar se res ne moremo pogovoriti, dogovoriti, sporazumeti, s to enkratno inteligentno divjadjo, glede hrane, potomstva, bivališča, da bi mirno živeli skupaj, ne pa da jih mi, fizične reve, obvladujemo s puško. Tako nekako kot Laponci s svojimi severnimi

jeleni. Oni bi nas brž razumeli, saj so še del Narave. Mi belci pa nikdar, ki mislimo, da smo že izven Nje, celo nad Njo! Kam nas vede naša domišljavost? Quousque tandem, dokler še?

France Avčin

Na divjega prašiča

Zimski dan počasi zapira oči. Še trenutek in zadnji sončni žarek bo utočil v mračen večer, ta pa se bo prevesil v hladno zimsko noč. Zima je, vendar snega še ni. Na nebu plava zaspala luna, kot da se ji nikamor ne mudi. Le včasih se znajde na njeni poti kak oblak in ji za trenutek zakrije pogled na čarobni svet pod njo. Zdaj pade mrak v času, ko je bil poleti še dan in se je sonce prijetno smejal visoko nad gozdovi. In prav ta čar noči človeku ne da miru, kot bi bilo v njej nekaj, kar vsakdo želi spoznati. Nekaterih čarovnij noči ne more pojasniti nihče, čeprav smo vsi del tega dogajanja. Po navadi se taka razmišljanja končajo z odločitvijo – grem ali pa – ostanem doma. Tisti večer sem se odločil, da ne bom ostal doma. V nekaj trenutkih sem bil nared. Vzel sem puško, daljnogled in debelejši plašč, kajti noč bo precej hladna. Že sem zdrvel po cesti, ki so jo osvetljevali žarometi. Med potjo sem opazil zmedenega zajčka, ki se je pripravljal oditi na večerjo. Ni vedel, kam naj zbeži pred čudom, ki ga je tako zaslepilo. Še nekaj ovinkov in bil sem na mestu, od koder je treba peš do preže.

Foto Konrad Lampe, Diana

Foto Janez Papež, Diana

Pot do preže se precej vzpenja in ti krade dih, srce začne udarjati močneje, na čelo stopi pot. Iz gozda se oglašajo sova, ki poje svoj nočni spev. Veter se poigrava z odpadlim listjem. Vse naokrog živi in zdi se mi, da se tudi sence premikajo in skrivajo v sebi nekaj skrivnostnega. Prislunem in zazdi se mi, da nekaj šumi. Takoj pomislim na divjega prašiča. Spet prislunem, a tokrat ne slišim ničesar. Počasi se napotim navkreber proti preži.

Pritajeno se ji približujem in hkrati opazujem, ali gost, ki sem ga prišel čakati, morda že ne večerja. Čeprav je za večerjo še zgo-

daj, presenečenja niso izključena. Seveda si presenečen ponavadi ti, ki si drzneš motiti to mogočno žival pri pojedini. Sam se navadno pravočasno umakne v zavetje. Potem si dolgo ne moreš pojasniti, kako te je mogel opaziti, saj si bil dovolj previden itd. Tokrat ščetinar ni prišel pred menoj. Vse je bilo tiho. Pred prežo nekoliko postanem in si mislim, da bo morda nocoj prišel. Misel me razveseli in povzpem se po lestevici. Doslej še nisem imel priložnosti videti tega previdnega nočnega popotnika. Na prežo se povzpem kolikor le morem tiho in neopazno. Pripravim se z očmi in ušesi, da bi ujel vsak morebitni premik ali šum. Z daljnogledom prebrodim košenico. Zdi se mi, da se vsaka senca premika. Tako sedim nekaj minut. Sove so utihnile, ne zaznam niti šuma odpadlega listja. Kot da vse počiva. Zazrem se v mesec visoko nad seboj. Pred menoj se začnejo vrstiti najrazličnejši prizori, ki jih rodi človekova domišljija. Tako se vživim vanje, da malone že vidim, kako proti meni ponošno prihaja prašič. Vendar takšno sanjarjenje hitro mine. Znova premišljam, ali bo prišel ali ne. Nato spet vzamem daljnogled in se razgledujem po košenici. Nič se ne zgane.

Zgodaj je še. Previdnež se ne pusti presenetiti. Preden preeni, ali je varen, mine kar precej časa. Seveda, če je kje v bližini. Če ni, lahko pride šele po polnoči, zgodaj jutraj ali pa sploh ne. S

takim razmišljanjem si skorajda vzameš voljo do čakanja. Saj ga spet ne bo, kot ga ni bilo že nekajkrat pred tem. Znova se ozrem proti njivi. Košenica se koplje v mesečini. Zazdi se mi, da je na vogalu njive nekakšna senca. S prostim očesom ne opazim nič posebnega. Je pač senca drevesa, ki jo je naslikal mesec in jo prestavil za kak meter. Kljub temu vzamem daljnogled in začnem počasi prebirati slike dreves nočnega slikarja. Na koncu pogledam še tisto senco na vogalu njive. Zastane mi dih. Je to mogoče? Povesim daljnogled in pogledam s prostim očesom pa spet z daljnogledom. Srce mi udarja kot težko kladivo po nakovalu, ko čakam, da se prepričam, da je res sam (da ni morda svinja z mladiči). Skoraj ne morem verjeti svojim očem. V tisti senci se skriva večerni gost, ki sem ga zaman pričakoval že nekaj noči pred tem. Stoji nepremično. Jasno ga razločim, obsijanega z mesečino – velikanska žival, veliko večja kot v resnici; spredaj visoka, kot tista na sliki, ki mi jo je kazal lovec, ki mu je

ta previdnež že večkrat dvignil krvni pritisk. Torej je on! Vse se je zgodilo v trenutku. Z rahlo tremo sem tiho vzel v roke puško in pomeril skozi lino. Tisti hip se je gmota zganila in nič hudega sluteč zakorakala na njivo, posuto z zrni koruze. Roke mi malone drhtijo, vendar puško umirim z naslonom. V strelnem daljnogledu pazljivo spremljam njegove ponosne korake. Obstane, kot da se hoče še enkrat prepričati, da je zares varen. Dvigne glavo in pogleda po mizi, ki mu ponuja večerjo. Tisti hip zagrmí. Žareči plamen sikne od ustja cevi proti njivi. Junak mnogih srečanj kot blisk premaga strmino do gozda. Tič ob preži zdrvi čez cesto in se izgubi v gozd. Tokrat ni izbral poti, ki bi ga vodila na varno. Nedaleč v gozdu potihne šumenje listja, s katerim si je zaigral poslednjo pesem. Spet je vse tiho, kot da se ni nič zgodilo. V prvem trenutku pomislim, da je bil spet bolj prebrisan kot človek. Toda, ali je to mogoče, se vprašam naslednji hip. Zgrešiti nisem mogel, si mislim, morda pa sem nekoliko slabše zadel. Ponoči je namreč vse mogoče, saj so pogoji za streljanje neprimerno slabši kot podnevi. Počasi se spustim s preže. Odločim se, da grem domov in pustim stvar pri miru, da ne bi vznemirjal okolice. Doma me je čakal oče. Bilo je okoli osmih. »Nisi šel čakati prašiča, da si se tako hitro vrnil?« me vpraša. »Sem,« mu odgovorim. »In kaj je bilo?« spet vpraša. Vse sem mu podrobno povedal. »Če je bilo tako, ni šel daleč,« je sklenil oče. »Greva pogledat!« mu predlagam. In sva šla. S seboj sva vzela lovskega terijera. Ko sva prišla do preže, je dal oče psa na nastrelj. Takoj je stekel na njivo, nekaj časa se je vrtel sem in tja, nazadnje pa jo je mahnil v smer, kamor je izginil prašič. In že sva zaslišala njegov lajež in nato renčanje. Stekla sva tja, od koder se je pes oglašal. Prašič-merjasec je bil tam. »Tu se je končala njegova junaška pot!« mi je rekel oče in mi toplo stisnil roko.

Robert Ogris

V spomin

Jože Prodnik-Grega nas je po krajši hudi bolezni nenadoma zapustil 25. 10. 1984.

Jože se je rodil 14. 3. 1920 v kmečki družini v Solčavi, v prečudovitem svetu Savinjskih Alp, v Matkovem kotu, zato ni naključje, da je že v rani mladosti vzljubil ta gorski svet, naravo in divjad. Ko je okupator pregazil našo domovino, se je leta 1943 pridružil partizanom. Bil je pogumen bореc in dober tovariš, zato je dobil več državnih priznanj in odlikovanj.

Leta 1947, ko je izstopil iz JLA, se je vključil v našo LD in začel takoj aktivno delati. Od leta 1950 do 1954 je bil član IO LD, od leta 1956 do 1958 predsednik NO, v letih 1960/1962 predsednik disciplinskega razsodišča, v letih 1979/1983 pa član disciplinskega razsodišča. Zaradi njegovega dela v LD smo ga vsi lovci cenili in spoštovali. Za svoje aktivno delo je dobil tudi več priznanj ZLD Celje in znak za zasluge LZS.

Ljubezen do narave je znal mojstrsko prenašati na mlajše lovce in obenem tudi na svoje tri sinove, ki stopajo trdno po njegovi poti.

Težko se bomo sprijaznili z dejstvom, da Jožeta ni več. Lovci ga bomo najbolj pogrešali, saj je s svojim odnosom do tovarišev, divjadi in narave dajal lep zgled za to, kakšen mora biti dober lovec in tovariš.

Dragi Jože, zdaj ko se poslavljamo od tebe, se ti zahvaljujemo za vse, kar si napravil dobrega za našo lovsko družino, za svoje lovske tovariše in za širšo družbeno skupnost. Naj ti bo lahka domača zemlja, ki si jo tako zelo ljubil! Strelj iz lovske puške so oznanili, da si odšel v večna lovišča, toda v spominu boš še dolgo med nami!

Lovci LD Solčava – P. F.

Milan Kompare, član LD Moravče, je tiho odšel v večna lovišča 31. 5. 1984.

Rodil se je 9. 6. 1904 v vasi Škocjan pri Moravčah. Že nekaj let pred drugo svetovno vojno je

Jože Prodnik-Grega

Jože Frangež

kot takratni zakupnik dela moravškega lovišča čutil potrebo po organizirani gojitvi divjadi. Zato se je posvetil predvsem gojitvi in izpuščanju divjadi v lovišče, zlasti poljskih zajcev in fazanov.

Po vojni je z vsem žarom poprijel za delo pri organiziranju lovstva na novih osnovah. Leta 1947 je bil med ustanovnimi člani naše družine. Ves se je predal delu v lovišču in vzgoji lovskega naraščaja. Kmalu je postal gospodar družine (1954/55), saj je tako lahko najbolj vplival na razvoj družine. Takrat se je lotil tudi obsežnega izpuščanja žive divjadi v lovišče. V letih 1956/57 je bil predsednik družine, leta 1958 pa je postal predsednik NO in opravljal to delo vse do leta 1970. Vsa leta je zavzeto deloval pri reševanju problemov.

Milan je bil sposoben, odločen in nadvse spoštovan lovec, prijatelj in učitelj, zato je izguba za nas, moravske lovce, še kako boleča.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Poslednjo čast smo mu izkazali z vzornim lovskim spremstvom na njegovi zadnji poti.

Lovci LD Moravče

Življenje našega aktivnega lovca **Franca Štiblarja** je tiho, prerano izžvenelo 26. 5. 1984.

Rodil se je 7. 10. 1914 v številni, siromašni družini. Starši mu niso mogli omogočiti primerne izobrazbe, toda Franc je z lastno vztrajnostjo postal mornariški oficir, po vojni pa je bil po dodatnem izobraževanju več let direktor posredovalnice za delo v Murski Soboti, kjer se je leta 1974 upokojil. Za svoje delo je dobil številna priznanja. Zasluženega miru po upokojitvi pa ni dolgo užival,

bolezen mu je več let pila življenjske moči.

Franc je bil leta 1946 med ustanovitelji LD Petanjci in pozneje odločen zagovornik združitve sosednjih družin v LD Tišina, kar se je zgodilo leta 1965. V družini smo mu lovci zaupali več nalog, ki jih je ves čas vestno opravljal. V letih 1946–1954 je bil blagajnik, v letih 1955–1964 tajnik, od leta 1965 je bil član NO družine, od leta 1968 do 1978 pa predsednik NO.

S svojo kleno besedo in trezno razsodnostjo, s svojo ljubeznijo do narave je ničlikokrat prispeval koristne predloge, ki jih je s polno mero odgovornosti vedno tudi uresničil. Za vestno delo ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Slava njegovemu spominu!

Lovci LD Tišina – Š. Ž.

Joža Frangež je umrl 10. junija 1984, star 75 let.

Član LD Cirkovce je bil od ustanovitve leta 1946 do smrti. Joža se je začel lovsko udeleževati že v mladih letih, in sicer v loviščih na Dravskem polju. Od leta 1937 do 1940 je bil zaposlen kot lovski čuvaj pri zasebnih zakupnikih v lovišču Cirkovce-Marjeta. V družini smo mu zaupali več odgovornih funkcij; od leta 1954 do 1960 je bil kinološki referent, v letih 1960/62 in 1964/1968 gospodar, od leta 1954 do 1971 pa član UO. Poleg tega so Jožo daleč naokoli poznali kot rejca lovske psov ptičarjev in lastnika psarne Cirkovške.

Joža je bil navdušen prijatelj narave, izkušen lovec in goreč kinolog. Rad je mlajše lovce učil ljubiti in spoštovati naravo in bil je zgleden lovski tovariš.

Za dolgoletno in uspešno delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, lovska družina pa ga je ob njegovi 68-letnici imenovala za svojega častnega člana.

Ko je zbolel, je vedno redkeje zahajal med lovske prijatelje, saj ni več zmogel napora, ki ga zahtevata delo v lovišču in lov. S skrajnimi napori je prihajal le še na skupne zборе, na katerih je z zanimanjem poslušal o še tako drobnih novicah iz lovišča, o uspehih in težavah v družini.

Dragi Joža, neizmerno smo ti hvaležni za vse, kar si storil za našo lovsko družino in za lovsko organizacijo. Z veseljem se spominjamo trenutkov, ki smo jih preživeli s teboj in v posebno zadovoljstvo nam je, da smo bili tvoji prijatelji.

Dvanajstega junija je prek nemih grobov otožno zadonel glas lovskega roga, med vrhovi cipres so se izgubili odmevi strelav s pogona – tebi, dragi Jože, v slovo, poslednji pozdrav in v zahvalo!

Lovci LD Cirkovce – S. A.

Ivan Mori, član LD »Peca«-Mežica in dolgoletni član IO ter NO, nas je za vedno zapustil 26. 8. 1984.

Rodil se je 20. 9. 1919 v Črni na Koroškem kot najstarejši sin lovca, rudniškemu pazniku na Igrčevem, ki se mu je pozneje rodilo še 12 otrok.

Otroštvo je preživel na Igrčevem, nato pa se je izučil za čevljarja, vendar v svojem poklicu ni dobil zaposlitve. Zato je moral prijeti za delo pri raznih gradbenih delih.

Leta 1943 je začel sodelovati s partizani, leta 1944 pa je postal kurir. Po demobilizaciji se je zaposlil pri rudniku Mežica in se leta 1946 vpisal v rudarsko-nadzorniško šolo. Leta 1953 je postal poslovodja, zadnja leta pred upokojitvijo pa obratovodja obrata I. Dolga leta je bil član in kasneje predsednik delavskega sveta ter predsednik upravnega odbora rudnika Mežica.

Za sodelovanje v NOB in za delo v raznih družbenopolitičnih organizacijah je dobil vrsto odlikovanj, priznanj in spomenic. Ivan pa je zelo aktivno sodeloval tudi v zeleni bratovščini. Leta 1948 je postal član LD »Kopriv-

Ivan Mori

na«, v kateri je bil 6 let starešina (1951–1957). Vsa leta, kar je bil član LD »Peca«, pa je bil ves čas član UO ali NO. Leta 1964 je bil blagajnik, v letih 1965–1966 predsednik NO, v letih 1966 do 1967 statistik, od leta 1978 pa ves čas predsednik NO. Za vestno in požrtvovalno delo v lovskih vrstah ga je Lovska zveza nagradila z znakom za lovske zasluge. V 9. številki Lovca 1984 pa ga najdemo med odlikovanci za red za lovske zasluge III. stopnje, ki pa ga žal ne bo mogel več osebno sprejeti.

Z Ivanom smo izgubili mirnega in pravičnega lovca, ki se ni nikoli gnil za trofejami, temveč je znal lov jemati kot pravo razvedrilo, s čimer je bil zgled mnogim mlajšim lovcem. In tak nam bo ostal v najlepšem spominu.

Lovci LD »Peca«-Mežica – L. M.

Matevž Kadunc, član Lovske družine Motnik-Špitalič, je umrl 2. 9. 1984. Z globoko žalostjo v srcih smo sprejeli vest, da ga je smrt iztrgala iz naših vrst.

Matevž se je rodil v kmečki družini 22. 9. 1897 v Zgornjem Tuhiњу. Njegova življenjska pot je bila dolga in težka. S sedemnajstimi leti so ga vpoklicali v vojsko, ko se je razplamtela prva svetovna vojna. Bojeval se je na soški fronti in v Galiciji, kjer je bil tudi težko ranjen.

V lovstvo se je vključil že zelo mlad. Postal je zapriseženi lovski čuvaj.

Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, je bil Matevž logar. Kot veren domoljub se je takoj pridru-

Matevž Kadunc

žil boju proti okupatorju. Leta 1943 je bil zaradi delovanja proti okupatorju aretiran in konec druge svetovne vojne je dočkal v Dachau.

Po končani vojni je bil leta 1946 glavni ustanovni član Lovske družine Motnik-Špitalič, v kateri je vse do smrti aktivno deloval. Od leta 1946 do 1967 je opravljal dolžnost predsednika družine in uspešno deloval ne le kot lovec, temveč tudi kot organizator in duhovni vodja lovske družine. Zaradi svojega nesebičnega dela, poznavanja lovstva in velike ljubezni do divjadi so ga lovci daleč naokrog zelo visoko cenili in je bil zelo priljubljen. Leta 1967 je bil imenovan za častnega predsednika LD Motnik-Špitalič in je kljub visoki starosti sodeloval na vseh posvetih in sestankih izvršnega odbora. S svojo izkušenostjo in poznavanjem divjadi je pomagal pri vodenju družine in gojitvi divjadi. Ko je služboval kot logar, je imel priložnost dobro spoznati svoje lovišče, stečine divjadi itd., kar je znal spretno izkoristiti pri skupnih lovih. Njegovi tovariši so ga poznali kot poštenega in pravičnega lovca, vedno pripravljenega pomagati in svetovati. Zlasti pa je Matevž izredno rad razdal svoje znanje in bogate izkušnje mlajšemu rodu.

Za njegovo požrtvovalno delo v družini ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom II. stopnje.

Matevžu se iskreno zahvaljujemo za vse, kar je napravil za lovsko družino. Kot dobrega in delovnega tovariša ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Lovci LD Motnik-Špitalič – M. J.

Alojz Vrhovnik, član lovske družine Kamnik, je po daljši težki bolezni 3. 10. 1984 za vedno zapustil naše vrste, star 82 let. Že ob rojstvu mu je Diana naklonila lovsko srce, zato je že kot fantič sodeloval z lovci. Ko je postal polnoleten, se je za vedno zapisal lovski bratovščini. V svojem dolgem lovskem življenju je lovil po pobočjih Kravca, Velike planine, Menine, Šipka in v loviščih okrog Kamnika najprej kot lovec predvojnih lovskih zakupnikov, šele po 2. sv. vojni pa kot enakovreden lovec in soupravljalac lovišča LD Kamnik, katere soustanovitelj je bil.

Kot delavec – kovinar – je v težkih razmerah vedno našel čas za gojitev divjadi; bil je med prvimi rejci mladih fazanov iz naravnega okolja, kar je tedaj bistveno pripomoglo, da se je številčnost te lepe divjadi v naši LD zelo povečala. Od leta 1954 do 1982 je bil gospodar LD. Ves ta čas je z vestno natančnostjo vodil pregled številčnosti vseh vrst divjadi v lovišču in odstrela. Znal je odlično ocenjevati kakovost divjadi v prosti naravi in tudi lovske trofeje. Bil je stalen član komisije za gojitev divjadi v LD, večkrat je bil član okrajne lovske zveze Kamnik, član občinske komisije za lovstvo in večkrat tudi delegat v skupščini ZLD Ljubljana.

Uspešno je organiziral delo v lovišču in s svojo požrtvovalnostjo in sposobnostjo je bil zgled vsem mlajšim lovcem. Ob 80-letnici ga je LD Kamnik razglasila za dosmrtnega častnega gospodarja družine in mu podelila plaketo. Za dolgoletno uspešno delo v lovstvu je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge II. stopnje. Njegov dom je bil stalno zbirališče lovcev in tudi na invalidskem vozičku se je nadvse rad pogovarjal z lovci o divjadi, zanimalo ga je vse dogajanje v lovski družini in vsakemu lovcu je dal koristen nasvet, če ga je potreboval.

Ko mu je na zadnji poti poslednjič zatrobil lovski rog in ko so odjeknili strel lovskih pušk v zadnji pozdrav, smo se številni lovci iz vseh okoliških lovskih družin za vedno poslovili od njega.

Dragi Vrhovnikov oče, kot smo te vsi lovci klicali, hvala ti za vse; za iskreno lovsko tovarštvo, za neumorno delo v LD Kamnik, za nesebično vzgojo številnih mladih lovcev in za nadvse uspešno dolgoletno gospodarjenje v LD.

Člani LD Kamnik

Franca Burjaka z železarskih Raven ni več med Prežihovimi lovci. Plemenito srce koroškega lovca in ravenskega livarja se je ustavilo 6. novembra 1984.

Rodil se je pred 52 leti v delavski družini v Podpeci. Čeprav je mladostna leta preživel med koroškimi rudarji ob vznožju Pece, ga rudarstvo ni privlačilo. Bolj mu je bil pri srcu les, zato se je po osnovni šoli tudi napotil v ravenško Železarno, da bi se tam med fužinarji izučil za modelnega mizarja. Ker to na Ravnah ni bilo mogoče, ga je Železarna poslala na šolanje v Železarno Sisak. Tam se je izučil za livarja. Zahtevno in težko delo je opravljal več kot trideset let in veljal za enega najboljših ravenskih livarjev.

Franco Burjak pa je bil na železarskih Ravnah in v okoliških krajih bolj znan kot lovec, gojitelj in varuh divjadi. Ob vznožju Pece in Olševe je z očetom in bratom začel spoznavati naravo in divjad ter sklenil, da bo dober gojitelj in varuh divjadi. Svoje mladostne sklepe je z vso ljubeznijo uresničeval v lovski družini Prežihovokotlje, katere član je postal leta 1961. V vseh teh letih je zavzeto pomagal oblikovati in usmerjati rast naše lovske družine, zlasti še kot član UO oziroma IO LD v letih 1975–1984, ko je bil 2 leti statističar, 4 leta član NO, tri leta referent za SLO in družbeno samoaščito in več kot deset let revirni vodja.

Narava in divjad sta mu pomenila drugi dom. Zato je ves prosti čas preživel v svojem revirju na Navrškem vrhu med divjadjo in tamkajšnjimi kmeti. Divjad je s Francem izgubila skrbnega gojitelja in varuha, Prežihovi lovci in ravenski železarji pa delovnega in odkritega prijatelja.

Člani LD Prežihovo, Kotlje – F. R.

Franco Burjak

Foto J. Černač

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Jože Čuš, LD Škofja Loka, * 11. 3. 1905, † 3. 11. 1984.

Miklavž Čermelj, LD Škofja Loka, * 25. 10. 1906, † 31. 1. 1984.

Marjan Ogorevc, LD Artiče, * 31. 1. 1935, † 29. 7. 1984.

Franco Petan, LD Artiče, * 10. 5. 1907, † 8. 11. 1984.

Rado Volk, LD Hrenovice, * 17. 6. 1939, † 1. 8. 1984.

Vincenc Turšič, LD Vrhnika, * 11. 7. 1923, † 29. 11. 1984.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

VIII. mednarodno tekmovanje krvosledcev – četverboj dežel na Pokljuki

V Sloveniji smo letos že tretjič organizirali tekmovanje Jugoslavije, Avstrije, Italije in Švice. Tokrat je bilo tekmovanje 21. 10. 1984 na Pokljuki v lovišču Triglavskega narodnega parka, sodelovali pa so tudi njihovi poklicni lovci. Strokovno organizacijo je prevzela zrejna komisija pri Kinološki zvezi Slovenije, tehnični del pa Lovsko-kinološko društvo Gorenjske.

Po dogovorjenem sistemu je vsaka dežela sodelovala z dvema krvosledcema, in sicer z enim

hanoverancem in enim bavarcem, prav tako pa je delegirala tudi po dva kinol. sodnika. Vodniki in sodniki so letos sodelovali v polnem številu, kar je dalo priveditvi še poseben pomen. Kljub slabemu vremenu se je že v soboto, dan pred tekmovanjem, zbralo v Šport hotelu na Pokljuki veliko število gostov-opazovalcev iz Avstrije, Švice in Italije, naših lovcev in lovskih pripravnikov pa se je zbralo več naslednji dan, ko je bilo tekmovanje.

V soboto, 20. 10., je bil ob 12. uri sestanek s sodniki, na katerem so bili navzoči iz Slovenije Miloš Kelih, Jože Vester, Leo Fabiani in Stane Hribernik, iz Avstrije Hans Rader in Herbert Tossotti, iz Italije Fulvio Ponti in dr. Roberto Gatti, iz Švice pa Fritz in Helga Kung.

Od organizacijskega odbora so bili navzoči Jože in Darko Hauptman, Jule Črv, Franci Ahačič, Franco Branc in poklicni lovci zavoda. Po obrazložitvi plana polaganja umetnih krvnih sledov je sledilo žrebanje sodnikov in nato odhod na polaganje sledov. Sledove so položili v okolici planine Javornik, in sicer tako, da so se vsi končali na planini; dolžina sledov je znašala 1200 m, polagali pa so kri in parklje srnjadi. Na koncu vseh sledov so položili mrtvo srno.

Od naših tekmovalcev sta bila na republiškem tekmovanju po krvnem sledu v Krškem izbrana vodnik hanoveranca Brina iz Suhe Lojze Mlakar in bavarke Nelke Stane Demšar.

V nedeljo zjutraj so bile ob 8. uri otvoritvene formalnosti: najprej so zaigrali rogisti, nato pa so sledili pozdravni nagovori; v imenu organizatorja, Triglavskega narodnega parka, je vse navzoče pozdravil Jule Črv, v imenu LKD Gorenjske Jože Hauptman, v imenu Avstrijecev Hans Rader, Italijanov Fulvio Ponti in Švicarjev Fritz Jeny. Po žrebanju vrstnega reda vodnikov smo se

Skupen posnetek vodnikov krvosledcev s psi iz Avstrije, Italije, Švice in Jugoslavije na Pokljuki

Foto J. V.

v zelo ugodnem vremenu za delo psov (bilo je oblačno in dovolj vlažno) odpravili vsi sodniki in vodniki na kraj tekmovanja.

Delo psov smo ocenjevali po našem pravilniku o delu psov po krvnem sledu, zato smo tujim sodnikom v katalogu posredovali tudi propozicije in vzorec tiskovine za ocenjevanje.

Ob 12. uri je bilo tekmovanje končano in izračuni rezultatov so pokazali, da so bili psi pri delu izredno uspešni, saj se je kar pet psov uvrstilo v I. nagr. razred in so skoraj vsi dosegli maksimalne točke, zlasti pri delu po sledu, pri katerem so bili ocenjeni z oceno 4, torej brez popravkov. V II. nagr. razred se je uvrstil en pes, v III. pa prav tako en pes. Le en pes je na sledu odpovedal.

1. mesto: bavarska barvarka Anja v. Razenkar, BGS 5344, 160 točk, I. a ocena, vodnik Ferdinand Kragel iz Avstrije;

2. mesto hanoveranec Alex v. Bütschel, SHSB 364411, 160 točk, I. b ocena, vodnik Fritz Jeny iz Švice (je 4 mesece starejši od prvega);

3. mesto bavarski barvar Beryll v. Alvier, 157 točk, I. c ocena, vodnica Gabriela Vetterli iz Švice;

4. mesto hanoveranec Brin iz Suhe, JRHb 60155, 146 točk, I. d ocena, vodnik Lojze Mlakar iz Slovenije;

5. mesto hanoveranka Bela, 126 točk, I. i ocena, vodnik Ludvig Blaas iz Italije;

6. mesto bavarska barvarka Nelka, JRHb 60145, 116 točk, II. ocena, vodnik Stane Demšar iz Slovenije;

7. mesto hanoveranka Bärbl v. Landsee, ZBHS 2344, 70 točk, III. ocena, vodnik Volker Zvrl iz Avstrije.

Bavarski barvar Cyrus z vodnikom iz Italije se ni uvrstil.

Slovenci smo po zaslugi naših dveh vodnikov kot ekipa dosegli

2. mesto z 262 točkami, prva je bila ekipa iz Švice s 317 točkami, na tretje mesto se je uvrstila ekipa iz Avstrije z 230 točkami, četrta pa je bila ekipa iz Italije s 126 točkami.

Hanoveranec Brin iz Suhe, star komaj 19 mesecev, je z izkušenim vodnikom Lojzetom Mlakarjem pokazal vse lastnosti odličnega krvosledca in z malo več sreče bi lahko posegel tudi po prvem mestu. Dokazal je podedovane lastnosti svojega pradedu Brina, ki je bil pred leti eden najuspešnejših krvosledcev na Gorenjskem. Vsi psi so pokazali, da so v rokah pravih vodnikov, in z rezultati tekmovanja smo lahko zadovoljni, saj se vedno bolj uveljavljajo psi, ki s svojim delom popravljajo napake, ki jih napravijo lovci.

K temu, da je bilo na Pokljuki ta

dan pravo kinološko ozračje, je pripomoglo tudi interno tekmovanje poklicnih lovcev zavoda Triglavskega narodnega parka, ki je potekalo na Mrzlem studencu že trinajstič zapored. Da poklicni lovci vsako leto preizkušajo svoje pse za delo po krvnem sledu, pa imata največ zaslug direktor Ivan Fabjan in Jule Črv, ki čutita potrebo po tovrstnem usposabljanju lovcev.

Od dvanajstih nastopajočih psov je zmagala hanoveranka Asta Podstenska, JRHb 60088, z vodnikom Andrejem Švabom, vsi drugi pa so tekmovanje opravili in dokazali, da so sposobni opravljati svoje delo v revirjih.

Na koncu se v imenu zreje komisije barvarjev pri Kinološki zvezi Slovenije in v imenu sodniškega zbora zahvaljujem upravi Triglavskega narodnega parka za vsestransko sodelovanje in pomoč in želim, da bi tudi v prihodnje tako dobro sodelovali pri razvoju lovske kinologije.

Jože Vester, kinol. sodnik

Prva prireditev lovske kinologije na Gorenjskem

Poleg številnih drugih prireditev Lovsko-kinološkega društva Gorenjske v letu 1984 je bila zagotoveno največja taka prireditev tista zadnja avgustovsko nedeljo v Ribnem pri Bledu.

Prireditev je bila namenjena srečanju lovcev-kinologov, razvitju društvenega prapora in podelitvi prvih priznanj LKD Gorenjske. Uradni del prireditve, ki je bil

dopolndne, je organiziralo LKD Gorenjske, zabavno-družabni del, ki je bil popoldne, pa LD Jelovica. Prireditev so pripravili v prostorih lovskega doma Ribno in na prostem, na prireditvenem prostoru pod Ribensko goro.

Čeprav nedeljsko jutro ni bilo preveč obetavno, so že zgodaj dopoldne hiteli proti Bledu številni lovci-kinologi s svojimi družinami in drugi prijatelji lovske kinologije.

Ob devetih zjutraj se je v lovskega doma LD Jelovica v Ribnem zbralo več kot 120 povabljenih gostov. Goste je v imenu LKD Gorenjske in v imenu prireditvenega odbora pozdravil predsednik Jože Hauptman, ki je v svojem govoru poudaril, kako pomembna je tovrstna prva lovsko-kinološka prireditev na Gorenjskem. Na sprejemu so se srečali številni stari znanci, lovci-kinologi iz vse Slovenije. Prireditev je popestrila tudi razstava slikarja in kinologa Janeza Plestenjaka iz Škofje Loke.

Malo po deseti uri so se gostje LKD s 23 prapori lovske družine z Gorenjskega odpravili na prireditveni prostor pod Ribensko goro, kjer so bili že zbrani številni obiskovalci.

Uradni del prireditve se je začel z nastopom lovskega rogista iz Zasavja in domačega rogista Klekja. Nato so nastopili člani folklorne skupine KUD Ribno pri Bledu in tako popestrili začetek prireditve. Slavnostni govornik na prireditvi je bil predsednik LKD Gorenjske Jože Vester, ki je poudaril, kako pomembna je kinologija za lovstvo in spregovoril tudi o uspehih LKD Gorenjske

Praporščaki iz 23 lovske družine iz Gorenjske se v sprevodu odpravljajo na prireditveni prostor pod Ribensko goro

Foto J. H.

v petletnem obdobju, od njegove ustanovitve do danes. Prapor je razvil častni predsednik LKD Gorenjske Miloš Kelih, trakove na prapor pa so pripeli Jule Črv za botra Triglavski narodni park, tovariš Mali za Zavod za gojitev divjadi »Kozorog«-Kamnik, Pavle Bojc za KZS, Boris Leskovic za LZS in Stane Hribernik, predsednik strokovnega sveta LKD Gorenjske, v imenu gorenjskih psarn lovskih psov. Sledilo je pobratenje praporov lovskih družin. Nato smo podelili prva priznanja LKD Gorenjske. Plakete so dobili Miloš Kelih, Stane Hribernik, Triglavski narodni park in ZGD »Kozorog«-Kamnik, KZS, LZS, ZLD Gorenjske, živinorejski veterinarski zavod Gorenjske, KŽK in LD Jelovica, medalje pa Janez Plestenjak, Ljuba Vester in Francka Kosmač. Plaketo smo namenili tudi častnemu predsedniku JKS Otmarju Kreačiču, dobil pa jo je v Mariboru na mednarodni razstavi psov vseh pasem.

Ob koncu tega dela programa je slikar Janez Plestenjak častnemu predsedniku LKD Gorenjske poklonil grafiko – njegov portret.

Na odru v prireditvenem prostoru, na katerem so bili številni prapori lovskih družin in prapor LKD Gorenjske, se je pod vodstvom kinološkega sodnika Lojzeta Mlakarja in s komentarjem J. Vestra začela revija lovskih psov članov LKD Gorenjske. Videli smo veliko ne samo značilnih primerkov lovskih psov, temveč tudi take, ki so v delu že nekaj pokazali.

Prireditve so ves čas spremljali lovski rogisti in komentator Borut Mencinger. LKD in KZS sta po-

skrbeli za prodajo kinološke literature, značk, nalepk in etuijev za rodovnike. Obiskovalci prireditve so se v opoldanskem odmoru zadrževali ob stojnicah, na katerih je LD Jelovica pripravila dovolj jedade in pijače po pristopnih cenah.

Zabavno-družabni del prireditve se je začel ob dveh popoldne z nastopom športnih psov KD Bled, ki jih je vodil Stane Koren; nastopila sta tudi dva lovška psa ptičarja, ki sta pokazala delo pri lovu na pernato divjad.

Medtem se je tudi na Gorenjskem vreme popravilo in boljše vreme je privabilo nove obiskovalce. LD Jelovica je pripravila tudi srečelov in streljanje ter poskrbela za plesno glasbo. Tako so se številni obiskovalci te prve lovsko-kinološke prireditve na Gorenjskem zabavali še pozno v prijeten avgustovski večer. Izvršni odbor LKD Gorenjske je skupaj s prireditvenim odborom prve lovsko-kinološke prireditve na Gorenjskem na svoji 12. seji (16. 11. 1984) obravnaval zaključno poročilo o prireditvi in ocenil, da je prireditve uspela in dosegla svoj namen tako po organizacijski kot po finančni plati. Obenem so sprejeli sklep, naj ta prireditve postane tradicionalna, kar je podprla tudi skupščina ZLD Gorenjske.

Naslednja, 2. lovsko-kinološka prireditve Gorenjske, bo 18. avgusta 1985 prav tako v Ribnem pri Bledu s kinološkim in zabavno-družabnim delom, o čemer bomo kinologe in lovce seveda pravočasno obvestili v revijah Lovec in Kinolog.

J. H.

Plan kinoloških prireditev za leto 1985

(organizatorji: lovška kinološka društva)

Plan kinoloških prireditev za leto 1985, sestavljen na predlog lovsko kinoloških društev (LKD), objavljamo z namenom, da z njim seznanimo lastnike in vodnike lovskih psov s posameznih območij, če jih njihovi kinološki referenti o prireditvah niso posebej obvestili, pa tudi zaradi pregleda lokalnih, zveznih in republiških prireditev, za katere se morajo predhodno prijaviti. Sodnike, ki bodo ocenjevali na posameznih prireditvah, bodo razporedili na zborih sodnikov. Če je sodnik v času prireditve upravičeno zadržan, mora sam najti zamenjavo ali o tem obvestiti prireditelja.

Prireditelj mora vsaj sedem dni pred prireditvijo pisмено povabiti kinološkega sodnika, ki je razporejen za ocenjevanje na posamezni prireditvi. Vsi vodniki psov se morajo ravnati po občinskih odlokih v zvezi z navodili o preprečevanju stekline.

LKD CELJE

25. 5. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom Rinka – Žalec.

28. 9. PNZ psov jamarjev v umetnem rovu. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom Rinka – Žalec.

5. 10. PNZ psov jamarjev na planem v lovišču LD Grmada – Celje.

12. 10. Lokalno tekmovanje lovskih psov po umetnem krvnem sledu in PNZ barvarjev v lovišču LD Gornji grad.

19. 10. Lokalno tekmovanje lovskih psov po umetnem krvnem sledu in PNZ barvarjev; zbor pred lovskim domom Rinka – Žalec.

26. 10. Uporabnostno tekmovanje prepeličarjev v lovišču LD Pristava.

9. 11. PNZ španjelov in prepeličarjev v lovišču LD Braslovče, in ob istem času tudi v lovišču LD Podčetrtek.

16. 11. PNZ brak-jazbečarjev v lovišču LD Rogaška Slatina.

23. 11. PNZ goničev v lovišču LD Šmarje pri Jelšah.

Vse prireditve so v soboto. Rok prijave za jamarje je do 20. septembra 1985, rok za prijave za druge prireditve pa do 5. oktobra 1985 na naslov LKD Celje, Tomšičev trg 12.

LKD CERKNICA

19. 5. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev in barvarjev. Zbor ob 8. uri pred TOZD GG v Cerknici.

13. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v lovišču LD Cajnarje. Zbor ob 8. uri pred gostilno Jerič, Velike Bloke. Prijave pošljite do 3. 10. 1985.

27. 10. Lokalno tekmovanje po krvnem sledu in PNZ barvarjev v lovišču LD Babno polje. Zbor ob 9. uri pred bifejem v Babnem polju. Prijave pošljite do 17. 10.

LKD ČRNOMELJ

22. 6. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev in jamarjev. Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Črnomlju.

28. 9. Zvezno tekmovanje psov jamarjev v vodnem delu, po krvnem sledu in v rovu z izvlačenjem. Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Stranski vasi. Prijave pošljite do 20. 9. 1985 na LKD Črnomelj.

12. 10. Lokalno tekmovanje lovskih psov po krvnem sledu in PNZ barvarjev. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Bistrici. Prijave pošljite do 5. 10. 1985 na LKD Črnomelj.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Črnomlju.

LKD GORENJSKE

14. 4. PNZ-A ptičarjev v lovišču LD Sorško polje. Zbor pred gostilno na Laborah. Prijave pošljite na LKD Gorenjske do 5. 4. 1985.

18. 5. PNZ psov jamarjev v lovišču LD Poljane. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Poljanah.

19. 5. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem na prostoru gorenjskega sejma v Kranju; začetek ob 8. uri.

15. 6. Lokalno tekmovanje lovskih psov po krvnem sledu in PNZ barvarjev v lovišču LD Kranjska gora. Zbor pred hotelom LEK v Kranjski gori.

18. 8. II. kinološko lovsko srečanje v Ribnem pri Bledu z nastopom zrejših skupin lovskih psov in nastopom šolanih lovskih psov; začetek ob 9. uri.

7. 9. Republiško tekmovanje po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov v loviščih LD Železniki in LD Sorica. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Železnikih – Na plavžu. Prijave pošljite do 1. 9. 1985 na LKD Gorenjske.

14. 9. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v lovišču LD Jošt. Zbor

Prapor LKD Gorenjske je razvil njegov častni predsednik in znani kinološki sodnik Miloš Kelih

Foto J. Hauptman

ob 8. uri pred gostilno Benedik v Stražišču pri Kranju.

14. 9. PNZ goničev v lovišču LD Stol. Zbor pred gostilno Mežek na Rodinah. Zbor ob 8. uri.

21. 9. Lokalno uporabnostno tekmovaljev brak-jazbečarjev – memorial Tineta Hafnerja v loviščih LD Stol in LD Jesenice. Zbor ob 8. uri pred gostilno Mežek na Rodinah.

28. 9. Lokalno uporabnostno tekmovaljev goničev v loviščih LD Selce, LD Križna gora in LD Škofja Loka. Zbor ob 8. uri pred gostilno Pri Lojzki v Dolenji vasi. Prijave za tekmovalje pošljite 10 dni pred prireditvijo tajniku Starnetu Pečarju, Podlubnik 90, 64220 Škofja Loka.

LKD IDRJA

19. 5. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev in barvarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno v Idrijski Beli.

28. 9. PNZ za goniče in brak-jazbečarje. Zbor ob 8. uri v Cerknem.

20. 10. Lokalno tekmovaljev goničev. Zbor ob 8. uri na Ledinah-Razpotju.

LKD ILIRSKA BISTRICA

11. 5. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pri Goršetovih.

15. 6. Lokalno tekmovaljev lovskih psov po krvnem sledu in PNZ barvarjev. Zbor ob 8. uri pri jezeru MOL.

12. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v Vrbiškem dolu, LD Kozlek.

19. 10. PNZ – A ptičarjev, PNZ šarivcev in jamarjev v rovu in na planem. Zbor ob 8. uri ob jezeru MOL, lovišče LD Bukovica.

LKD KOPER

16. 3. PNZ – A ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred Zadržnim domom v Bertokih pri Koprju.

11. 5. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred šoferskim domom v Koprju (gostilna).

19. 10. PNZ jamarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Trije lovci v Šmarju pri Koprju.

26. 10. Tekmovaljev C ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Walter Dragonja.

9. 11. PNZ goničev in brak-jazbečarjev z uporabnostnim lokalnim tekmovaljem starejših goničev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Trije lovci v Šmarju pri Koprju.

LKD LJUBLJANA

7., 14., 21. in 28. 2. Tečaj za vodnike lovskih psov vseh pasem. Prijave pošljite do 1. 2. 1985 na LKD Ljubljana. Tečaj bo vedno ob 16. uri, kraj pa bodo prijavljenim sporočili naknadno.

14. 4. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred halo Tivoli v Ljubljani.

20. 4. PNZ – A ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred Tavčarjevim dvorom na Ježici. Prijave pošljite do 10. 4. 1985 na LKD Ljubljana.

5. 10. »C« tekmovaljev ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred Tavčarjevim dvorom na Ježici. Prijave pošljite do 25. 9. 1985 na LKD Ljubljana.

12. 10. PNZ jamarjev. Zbor ob 8. uri pred Tavčarjevim dvorom na Ježici. Prijave pošljite do 2. 10. 1985.

12. 10. Republiško »C« tekmovaljev ptičarjev – memorial Bogdana Sežuna. Zbor ob 8. uri pred gostilno Pečnikar v Šentjakobu pri Ljubljani. Prijave pošljite do 2. 10. 1985. Pogoji za udeležbo je I. ali II. ocena na »C« tekmovalju in pozitivna telesna ocena.

19. 10. PNZ šarivcev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Pečnikar v Šentjakobu pri Ljubljani. Prijave pošljite do 9. 10. 1985.

19. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Pri mostu v Grosupljem. Prijave pošljite do 9. 10. 1985.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Korenčan v Dol. Logatcu. Prijave pošljite do 16. 10. 1985.

Do 1. 9. lahko prijavijo PNZ goničev in brak-jazbečarjev tudi posamezne LD, ki so več kot 20 km oddaljene od razpisanih zbirnih mest za PNZ. Pogoji je, da imajo več kot 5 psov za PNZ. Zborna mesto je treba sporočiti na LKD, ki bo določilo datum glede na razpoložljive sodnike.

Prijavnine za posamezne prireditve je treba vplačati na sedežu LKD Ljubljana, Župančičeva 9/II. Uradne ure so ob **torkih** in **petkih** od 10. do 12. ure in v **sredo** od 16. do 18. ure.

LKD NOVA GORICA

20. 4. Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred penzionom Šterk v Mostu na Soči.

21. 4. PNZ – A ptičarjev. Zbor ob 8. uri v Biljah pri Novi Gorici.

12. 10. PNZ jamarjev v lovišču

LD Hubelj. Zbor ob 8. uri pred hotelom Planika v Ajdovščini.

19. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Tolminu. Zbor ob 8. uri pred gostilno Sever v Poljubinu.

19. 10. Uporabnostno tekmovaljev prepeličarjev in španjelov v Renčah. Zbor ob 8. uri na trgu v Renčah.

26. 10. PNZ španjelov in prepeličarjev v Biljah. Zbor ob 8. uri pred gostilno Nemec v Biljah.

9. 11. »C« tekmovaljev ptičarjev v lovišču LD Nova Gorica. Zbor ob 8. uri pred gostilno Bajta v Rožni dolini.

16. 11. Lokalno tekmovaljev po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov in PNZ barvarjev v lovišču LD Čaven. Zbor ob 8. uri v Potočah pri gostilni Sivi Čaven.

23. 11. Lokalno tekmovaljev psov jamarjev v rovu z izvlačenjem. Zbor ob 8. uri pred hotelom Planika v Ajdovščini.

Rok za prijave za vsa tekmovalja je 8 dni pred razpisanim tekmovaljem na LKD Nova Gorica.

LKD NOVO MESTO

25. 5. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev, barvarjev in jamarjev v Trebnjem. Zbor ob 8. uri pred gostilno Grmada.

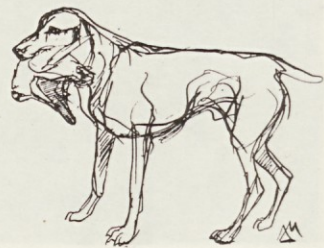
25. 5. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev, barvarjev in jamarjev v Novem mestu. Zbor ob 8. uri pred domom ZLD Novo mesto v Novem mestu.

8. 6. Lokalno tekmovaljev po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov in PNZ barvarjev. Zbor ob 7. uri pred gostilno Rokelj. Prijave pošljite do 1. 6. 1985 na LKD Novo mesto.

28. 9. PNZ jamarjev in šarivcev v LD Škocjan. Zbor ob 8. uri pred gostilno Bobič v Škocjanu.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Trebnjem. Zbor ob 8. uri pred gostilno Grmada v Trebnjem.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Dobruški vasi pri Škocjanu. Zbor ob 8. uri pred gostilno Tomšič.

9. 11. Republiško uporabnostno tekmovanje goničev v Škocjanu. Zbor ob 8. uri pred gostilno Bobič v Škocjanu. Prijave ekip in posameznikov sprejemamo do 1. 11. 1985 na LKD Novo mesto, Cesta herojev 8, Novo mesto.

LKD MARIBOR

23. 3. Telesno ocenjevanje lovske psov (razen ptičarjev) v LD Jamnici. Zbor ob 8. uri pred društvenim domom na Prevaljah.

6. 4. Telesno ocenjevanje lovske psov vseh pasem v Mariboru. Zbor ob 8. uri na hipodromu ŠKD, Vrbanska 61.

20. 4. PNZ – A ptičarjev v lovišču LD Polskava. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Polskavi.

14. 9. PNZ psov jamarjev (samo v rovu!). Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Radlje ob Dravi.

21. 9. PNZ jamarjev (samo v rovu!). Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Starše.

28. 9. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v lovišču LD Jamnica. Zbor ob 8. uri pred družbenim domom na Prevaljah.

5. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Oplotnici. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Oplotnici.

5. 10. »B« in »C« tekmovanje ptičarjev. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Rače.

12. 10. PNZ šarivcev v Radljah. Zbor ob 8. uri pred osnovno šolo.

12. 10. Lokalno tekmovanje po

krvnem sledu in PNZ barvarjev v Šmartnem na Pohorju. Zbor ob 8. uri pred gostilno Serbec.

19. 10. PNZ šarivcev. Zbor ob 8. uri na nogometnem igrišču v Malečniku pri Mariboru.

19. 10. PNZ psov jamarjev na planem. Zbor ob 8. uri pred osnovno šolo v Radljah ob Dravi.

26. 10. PNZ jamarjev na planem. Zbor ob 8. uri pred gostilno Kramberger v Pernici.

LKD POMURJE

23. 3. Telesno ocenjevanje ptičarjev in jamarjev. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Radenci.

20. 4. Republiško tekmovanje psov jamarjev v rovu z izvlačanjem. Zbor ob 8. uri pred lovskim domom v Radencih. Prijave pošljite do 10. 4. 1985 na LKD Pomurje.

27. 4. PNZ – A ptičarjev. Zbor ob 8. uri. Kraj bomo vodnikom ptičarjev sporočili naknadno. Če bo prijavljeno večje število psov, bo PNZ tudi v nedeljo, 28. 4.!

12. 10. PNZ jamarjev v Nemčevcih. Zbor ob 8. uri; kraj bomo sporočili naknadno.

17.–19. 10. Mednarodno tekmovanje (D tekma) ptičarjev za Pannonski pokal – 1985. Zbor ob 8. uri v Moravskih Toplicah. Prijave pošljite do 1. 10.

26. 10. »C« in »D« tekmovanje ptičarjev. Kraj bomo določili naknadno. Če bo prijavljeno večje število psov, bo tekmovanje tudi v nedeljo, 27. 10.

LKD POSTOJNA

11. 5. Telesno ocenjevanje lovske psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred GŠC v Postojni.

19. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno v Zagorju pri Pivki.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Dutovljah. Zbor ob 8. uri v Dutovljah.

LKD ZASAVJE

18. 5. Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev in šarivcev. Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Litiji.

28. 9. Telesno ocenjevanje in PNZ jamarjev. Zbor ob 8. uri pred gostilno Jež, Jagenica v Radečah.

26. 10. PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred motelom Marno v Dolu pri Hrastniku.

19. 10. PNZ šarivcev. Zbor ob 8. uri na strelišču Neža v Trbovljah.

LKD ŽALEC

20. 4. Telesno ocenjevanje lovske psov (razen ptičarjev in šarivcev). Zbor ob 8. uri v Preboldu.

19. 10. PNZ jamarjev, goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v Preboldu.

26. 10. Lokalno tekmovanje po krvnem sledu in PNZ barvarjev. Zbor ob 8. uri pred hotelom v Preboldu.

Kinološka zveza Slovenije

Predvidena legla

Westfalski brak-jazbečarji (JRWBJ):

Leglo 15. 1. Rejec Jože Sevšek, Dragomer, Pot za stan 15, Brezovica.

Posavski goniči (JRGp):

Leglo 19. 2. Rejec Milan Drnovšek, Praproče 42, Zagorje.

Leglo 10. 2. Rejec Jože Jece, Predenca 40, Šmarje pri Jelšah.

Leglo 3. 2. Rejec Tone Prednik, Podgorje 8, Podgorje.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 12. 2. Rejec Miro Čadež, Poljane 50, Poljane.

Leglo 13. 2. Rejec Venčeslav Zavolovšek, Mozirje 230 A, Mozirje.

Leglo 12. 2. rejec Janko Ferjan, Ribno 89, Bled.

Leglo 15. 1. Rejec Jože Gorjup, Koliška 3, Domžale.

Leglo 25. 2. Rejec Franc Klinar, Poljane 31, Rečica ob Savinji.

Leglo 30. 12. Rejec Jože Drgan, VDV brigade 6, Dol pri Hrastniku.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 18. 2. Rejec Peter Papič, Cerovec, Semič.

Leglo 17. 2. Rejec Franc Štuhec, Vučja vas 42, Križevci pri Ljutomeru.

Leglo 4. 2. Rejec Vid Potočar, Ul. 21. oktobra, Črnomelj.

Leglo 18. 2. Rejec Tomaž Buražer, Zadruga 7, Črnomelj.

Leglo 15. 1. Rejec Tomaž Štahr, Selovec 1, Šentjanž pri Drovgradu.

Kdl. jazbečarji (JRJKi):

Leglo 27. 12. Rejec Ladislav Steinbacher, Borisa Kraigherja 17, Slov. Bistrica.

Koker španjeli (JRKŠ):

Leglo 14. 2. Rejec Ivan Bartol, Bukovica 13, Ribnica.

Leglo 14. 1. Rejec Rezka Javornik, Preska, Medvode.

Leglo 2. 2. Rejec Jože Jernej, Čečovje 72, Ravne na Koroškem.

Leglo 28. 1. Rejec Drago Jazbec, Goriča 71, Golnik.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Leglo 13. 2. Rejec Darko Kodrič, Podbočje 46, Podbočje.

Leglo 28. 1. Rejec Leo Korošec, Norički vrh 18, G. Radgona.

Leglo 10. 1. Rejec Stanko Cvenkel, Ljubno 103, Podnart.

Leglo 15. 11. Rejec Stanko Černelič, Zg. Obrež 25, Artiče.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 18. 1. Rejec Ivan Caf, Ob Dravi 1, Maribor.

Irski setri (JRIS):

Leglo 21. 2. Rejec Mladen Ferle, Vrtna 4, Rače.

Kinološka zveza Slovenije

Foto C. Nastran

Lovci, pozor!

Odprto vsak delavnik (razen
v sredo) od 8.–17. ure

- izdelujem in popravljam lovsko orožje vseh vrst
- stalno imam na zalogi osmerokotne in okrogle boroveljske cevi vseh kalibrov
- izdelujem puškina kopita po meri in želji naročnikov
- popravljam optične lovske pripomočke
- restavriram starinsko orožje in odkupujem staro, nerabno orožje
- skrajšal sem rok za izdelavo suhl montaž
- izdelujem zanesljive varovalke za karabinke (na vratu kopita)
- opravljam tehnične preglede orožja

Lovci, orožje preglejte in popravite še pred lovno sezono!

Za vse svoje izdelke dajem triletno garancijo!

VSE MOJE USLUGE SO PO UGODNIH CENAH!

SE PRIPOROČAM

OBVESTILO

Iz programa Zlatorogove knjižnice so na voljo še naslednje knjige:

Srnjad	150 din
Ocenjevanje muflonov in divjih prašičev v naravi	90 din
Gams	150 din
Divji prašič	200 din
Skupaj:	590 din

Pri nakupu kompleta (vseh zgoraj naštetih knjig) plača kupec za siceršnjo skupno vrednost 590 din le 460 din, če jih osebno prevzame v pisarni LZS, Župančičeva 9, Ljubljana (od 9.–14. ure). Vsem slovenskim lovskim organizacijam in šolam prodamo te knjige z 20% popustom.

Poleg tega sta na zalogi še knjigi Iva Božiča **Ptiči Slovenije**, ki stane 900 din, in knjiga Veljka Varičaka **Ocenjevanje lovskih trofejev**, ki stane 120 din.

Pisarna LZS

Mali oglasi

Prodajam novo tricevko znamke Suhl, kal. 12/12-7 × 65 R. Informacije po telefonu (061) 317 300, Mausear.

Iz svoje zaloge **prodajam 100 šibrenih nabojev »Beaux«**, kal. 28. Kupec mora ob prevzemu predložiti orožni list. Tel. (061) 212 442, Mikec.

Prodajam češko kombinirko, kal. 12/7 × 65 R, s strelnim daljnogledom Zeiss (suhlska montaža). Knafelc, tel. (067) 23 125.

Prodajam brak-jazbečarje, stare štiri mesece. So potomci odličnih staršev. Leopold Rebernak, Kalše 28, 62315 Šmartno na Pohorju.

Prodajam lovsko šibrenico Simson Suhl 200 E, kal. 12/12. Jože Guna, Globušak 26, 61420 Trbovlje. Informacije po telefonu (061) 822 289, po 14. uri.

Prodajam kdl. istrskega goniča – psa (poto-mec odličnih staršev). Jože Verbič, Breg 3, 61296 Šentvid pri Stični.

Prodajam češko bokarico, kal. 16/7 × 65 R, z montiranim strelnim daljnogledom »Habicht« 6 × 42 (suhlska montaža). Informacije po telefonu (063) 32 048, Hojnik.

Prodajam novo gravirano karabinko, kal. 7 mm Rem. Mag. (Böhler razant cev – 65 cm) s strelnim daljnogledom (6 × 42) Habicht NOVA; **strelni daljnogled TASCO** (4–12 × 56) in **enogled Optolyth** (30 × 75). Informacije po telefonu (064) 77 152, Novoselec.

Prodajam lovsko karabinko, kal., .300 Winch. Mag., s strelnim daljnogledom (montaža »Schwenk«) ter 100 nabojev.

Prodajam dobro ohranjeno karabinko Mauer-Sava, kal. 7 × 64. Cev je iz Böhler razant jekla (65 cm). Montiran je strelni daljnogled Svarovski (6 × 42) – suhlska montaža. Franc Ropret, Zoisova 20, Boh. Bištrica.

Prodajam češko bokarico, kal. 7 × 57 R/12, z menjalno cevjo 12/12. Na kombinirani cevi je montiran tudi strelni daljnogled Zeiss-Jena (4 × 32) – češka montaža. Informacije po telefonu (061) 211 395, Golob.

Prodajam petelinko Gardenesi, kal. 16/16, z menjalnimi cevmi kal. 16/7 × 57 R in **ne-montiran strelni daljnogled** Zeiss-Jena. M. Gričar, Cesta OF 7, Trbovlje, telefon: (061) 822 685.

V okolici Črnomlja se je **izgubil lovski terier**, ki sliši na ime Princ (v levem uhlju ima vtetovirano številko 62067). Milan Adlešič, Kidričeva 5, Črnomelj. Telefon (068) 51 666.

Sliki na 3. strani ovitka:

Zgoraj:

Ko tla pokriva sneg, so popje, poganjki in vejice glavna in nepogrešljiva hrana srnjadi
Foto K. Lampe, Diana

Spodaj:

Muflonka

Foto J. Černač, Diana

